

**INSTITUUT VOOR PLANTENVEREDELING
VERBONDEN AAN DE
LANDBOUW HOOGESCHOOL TE WAGENINGEN**

**1930 ZEVENDE 1930
BESCHRIJVENDE RASSENLIJST,**

OPGEMAAKT INGEVOLGE DE BESCHIKKING VAN DEN
MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN EN LAND-
BOUW VAN 21 OCTOBER 1924, DIRECTIE VAN DEN
LANDBOUW, NO. 2151, 1^E AFDEELING.

INHOUD.

	Blz.
Reglement	3
Inleiding	5
Bepalingen toezicht origineel zaad	6
Lijst van afstamming, enz.	7
Aanbevelenswaardige rassen	15
Beproevenswaardige rassen	25
Nieuwe rassen e.d.	34
Lijst van afgevoerde rassen	42
Overzicht in tabelvorm	43
Inhoudsopgave met vermelding van kweekers, verkoopers enz.	51

Deze rassenlijst is verkrijgbaar bij de N.V. Drukkerij en Uitgeverij
Leiter-Nypels te Maastricht tegen inzending van f 0.10 (postgiron.
37754). De prijs bedraagt bij 25 ex. f 0.09; 50 ex. f 0.08; 100 ex.
f 0.07 en meer ex. f 0.06 per stuk, zoolang de voorraad strekt.

Om Maximale Opbrengsten

te verkrijgen, dient ge aan de volgende punten
Uw **volle aandacht** te schenken:

- 1e. Goed zaaizaad en pootgoed.
- 2e. Goede grondbewerking en verpleging.
- 3e. Een volledige en doelmatige bemesting, welke naast voldoende kali en fosforzuur bestaat uit:

voor **Eetaardappelen**

200—500 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Fabrieksaardappelen**

400—600 K.G. (en meer) **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Voederbieten**

600—1000 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Suikerbieten**

600—1000 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Koolrapen**

300—500 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Rogge**

200—400 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Haver**

200—400 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

voor **Stoppelknollen**

100—300 K.G. **CHILISALPETER** per H.A.

Reglement,

betreffende de erkenning van plantenrassen door het Instituut voor Plantenveredeling, verbonden aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen. (Vastgesteld bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw van 21 October 1924, Directie van den Landbouw, No. 2151, eerste afdeling; gewijzigd bij beschikking v. d. Min. v. B. Z. & Landb. van 8 Oct. 1929, Dir. v. d. Landb. No. 3261, Afd. I).

Art. 1. Ieder jaar, in de maand Augustus, wordt door het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen een beschrijvende lijst gepubliceerd van plantenrassen, die voor de landbouwpraktijk in Nederland van waarde worden geacht. Deze lijst bevat zoowel rassen van Nederlandsche herkomst als die van buitenlandschen oorsprong.

Deze lijst vermeldt tevens de namen en adressen der kweekers en daarmede op verzoek van den kweeker of diens rechtverkrijgenden door het Instituut gelijkgestelde voortkweekers en importeurs.

Art. 2. Ieder deskundige of belangstellende heeft het recht aan het Instituut voorstellen te doen om bepaalde rassen in deze lijst op te nemen of daarvan af te voeren. Daartoe zal telkenjare vóór 1 Juli een concept lijst worden opgemaakt. Dit concept wordt toegezonden aan Rijkslandbouwconsulenten, aan het hoofd van den Plantenziektenkundigen Dienst, aan den directeur van het Rijksproefstation voor zaadcontrôle, aan het Centraal Comité inzake keuring van gewassen en verder aan hen, wier oordeel wordt op prijs gesteld of die er om vragen.

Art. 3. Beproevenwaardige rassen, waarvan echter de waarde voor de teelt nog nader moet blijken, kunnen voorloopig op de lijst worden geplaatst. Behoudens uitzonderingsgevallen, geschiedt voorloopige inschrijving gedurende ten hoogste 3 achtereenvolgende jaren.

Inleiding.

De in deze Rassenlijst voorkomende gegevens zijn wederom met behulp van talrijke medewerkers — die ik hierbij mijn dank betuig — herzien en aangevuld.

Er is naar gestreefd het aantal rassen te beperken, doch waar deze lijst thans dient als grondslag van de keuringen van het Centraal Comité, heeft deze beperking haar grenzen.

Ik houd mij voortdurend aanbevolen voor opmerkingen over den inhoud van deze lijst; ieder jaar brengt immers nieuwe ervaringen, welke wij door samenwerking ter beschikking kunnen stellen van den geheelen landbouw.

De teelt van origineel zaad van alle belangrijke rassen staat thans onder toezicht van de met medewerking van den Nederlandschen Kweekersbond en van ondergeteekende door het Centraal Comité ingestelde commissie van toezicht. Dit wordt aangeduid door het teeken †.

Het goedgekeurde origineele zaaizaad en pootgoed wordt afgeleverd in geplombeerde zakken met oranje certificaat van het C.C. Het komt dit jaar voor dat van enkele dezer rassen geen origineel zaad kan worden geleverd.

De voornaamste bepalingen uit het op dit toezicht betrekking hebbende reglement worden hieronder afgedrukt.

De Directeur van het Instituut
voor Plantenveredeling,

C. BROEKEMA.

Voornaamste bepalingen

inzake

de erkenning van orgineel zaad door het Centraal Comité.

Art. 2. Onder orgineel zaad wordt verstaan, het door den kweeke- of diens rechthebbende in den handel gebrachte zaad van door hen gekweekte of voortgekweekte rassen, die verbouwd zijn op eiger bedrijf of op door het bestuur, op voorstel van de commissie, erkende vermeerderingsbedrijven. Onder rechthebbende wordt verstaan de rechtspersoon, aan wien al het materiaal en al de zich hierop baseerende rechten is overgedragen of overgegaan.

Art. 3. Door de leden worden slechts die origineele zaden van Nederlandsche rassen en van de in Nederland vermeerderde buitenlandische rassen voor de keuring aangenomen, welke voorzien zijn van het oranjekeurig certificaat van het C. C. Partijen van andere buitenlandische rassen, welke voorzien zijn van het origineele kweekerscertificaat, worden, voor zoover deze rassen in de laatste beschrijvende rassenlijst van het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen zijn opgenomen of volgens de verklaring van den Directeur van het I. v. P. in de eerstvolgende rassenlijst zullen worden opgenomen, voor de keuringen der leden aangenomen, zoolang niet door het bestuur op voorstel der commissie, bepaalde partijen, met uitsluiting van alle andere, hiervoor worden aangewezen.

Art. 4. Het toezicht op de teelt van orgineel zaad wordt alleen toegepast op rassen, welke in de laatste beschrijvende rassenlijst van het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen zijn opgenomen of, volgens verklaring van den Directeur van het I.v.P., in de eerstvolgende rassenlijst zullen worden opgenomen en op rassen, die door het bestuur op voorstel der commissie voor het toezicht worden aangenomen.

In de volgende lijst is achter elk ras vermeld (voor zoover bekend) hoe het is ontstaan; de eerste jaartalkolom geeft aan in welk jaar met de veredeling (selectie of kruising) is begonnen; de tweede jaartalkolom geeft het jaar waarin het ras voor 't eerst (c.q. in Nederland) in den handel werd gebracht. De namen van kweekers, enz. vindt men op pag. 51 en volgende.

Indien een ras is ontstaan door kruising, wordt steeds het ras, dat de moederplant heeft geleverd, het eerst vermeld; het vaderas wordt het tweede genoemd; beide zijn verbonden door het teeken ×.

Indien een ras als ouderplant heeft gediend voor een ander in deze lijst opgenomen ras, wordt het nummer van het nieuwe ras tusschen haakjes achter den naam van den ouder vermeld.

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

AARDAPPELS

C 322	Albion — Thorbecke × Franschen	1911	1927
C 428	Alma — Excellent × Preferent	1922	1928
B 94	Alpha (461, 462) — Paul Kruger × Preferent	1919	1925
C 429	Bato — Roode Star × Pepo	1923	1928
B 95	Bevelander — Bravo × Preferent	1919	1925
B 68	Bintje — Munsterschen × Franschen		1910
A 31	Eersteling — Early Primrose × King Kidney		
A 32	Eigenheimer (69) — Blauwe Reuzen × Franschen	1890	1893
C 461	Friso — Roode Star × Alpha	1924	1929
C 462	Furore — Roode Star × Alpha	1924	1930
C 434	Hollandia — Wilson × de Wet	1923	1929
C 148	Ideaal — Epicure × Franschen	1909	1917
A 34	Industrie — Richter's Frühkartoffel × Simson	1892	1900
B 341	Jubileum — Excellent × Monopool	1923	1928
C 97	Monocraat — Favoriet × Paulsen's Ideal	1920	1925
C 422	Noordeling — Bravo × Jam	1918	1928
C 100	Parnassia — Deutsches Reich × Jubel	?	1913
C 344	Populair — Robijn × Monopool	1923	1928
C 149	Present — Landskroon × Franschen	1911	1918
C 151	Robijn (344) — Roode Star × Preferent	1917	1926

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

A 37	Roo de Star (151, 429, 461, 462) — Prof. Wohltmann × Erika	1903	1909
A 36	Thorbecke (322) — Richter's Imperator × Wilhelm Korn	1896	1901
A 69	Triumf — Eigenheimer × v. Cimbäl's Neue Imperator	1917	1921
A 33	Zeeuwsche blauwe — Onbekend		

BIETEN

C 442	Agrolis — Selectie uit Deensche Barres Sludstrup	1924	1926
C 441	Barres Strynø VI* — Selectie uit Barres	—	1926
B 443	Productiva — Selectie uit Deensche Barres Ferritsler	1914	1916
C 449	Bruëlis — Barres Sludstrup × Barres Strynø	1918	1926
C 446	Capros — Selectie uit Zeeuwsche landras	1921	1926
B 152	Eureka Groenkraag — Selectie uit 't Fransche ras „Collet vert du Nord”	1912	1926
C 458	Groeningia — Selectie uit landrassen		
C 448	Hautana — v. Borries Eckendorfer × Friedrichswerter	1922	1926
B 72	Ideal (Kirsche's) — Gele Eckendorfer — Goldgelbe Walze	1890	1896
C 163	Ovana —		
C 321	Peragis — Kruising van selecties uit roode Eckendorfer, Tannenkrüger enz.	1918	1926
C 460	Roo de Askania —		
C 457	Roo de Durana —		
C 445	Smaragd groenkraag — Selectie uit landras	± 1895	± 1906
C 459	Statua — Selectie uit gele Eckendorfer		
C 320	Teutonia —		
C 444	Topaas — Selectie uit von Borries' Eckendorfer	1914	1916

* De Deensche Barresbieten vormen een groep, waarin geregeld wedstrijden worden gehouden. Voor elken nieuwen wedstrijd wordt het stamzaad aangeduid met een nieuw romeinsch cijfer.

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

BLAUWMAANZAAD

B 162 Mansholt's Bl.m.z. — Selectie uit landras . . . 1920 1925

BOONEN

A 24 Waalsche Boon (323, 447) — Landras . . .

C 323 Waalsche Boon Adrie — Selectie uit Friesch
landras „Groote Boonen” . . . 1919 1929

C 447 Bierumer Waalsche Boon — Selectie uit landras 1925 1929

A 25 Mansholt's Wierboon — Selectie uit landras 1925 1929

A 26 Paardeboon — Landras . . .

A 27 Duiveboon (424, 433) — Landras . . .

C 424 Mimi-duiveboon — Selectie uit Geldersch han-
delsaad . . . 1920 1928

C 433 Niki-duiveboon — Selectie uit landras . . . 1922 1927

B 302 Aka bruine boon — Stam uit Zeeuwsch landras 1922 1927

B 303 Beka bruine boon — Stam uit Zeeuwsch landras 1922 1927

B 304 Ceka bruine boon — Stam uit Zeeuwsch landras 1922 1928

C 63 Major bruine boon — Stam uit consumptie-
boonen . . . ± 1912 1923

ERWTEN

A 21 Mansholt's Kortstroo Groene Erwt (22,430) —
Stam uit Zeeuwsche kortstroo groene . . . 1891 1895

A 22 Mansholt's gekruiste extra korte gr. erwt (156)
— M's Kortstroo groene erwt × Heine-
mann's Vorbote . . . 1906 1918

B 430 Mansholt's Plukerwt — M's Kortstroo groene
erwt × Heinemann's Vorbote . . . 1906 1929

A 156 Hylkema's Unica erwt — M's gekr. extra korte
groene erwt × een tuinbouwras . . . 1918 1927

A 23 Mansholt's Kortstroo schokker (90) — Selectie
uit Engelsch ras: Harison's Glory . . . 1901 1905

A 106 Koopman's Glory schokker — Stam uit oudere
nabouw M's kortstroo schokker . . . 1921 1925

C 60 Elsma schokker — Selectie uit Wiersma-Ypey
schokker . . . 1909

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

- C 90 Mansholt's Kortstroo vale Capucijner —
 (Vroege Holl. Cap. × Grauwe stamcap.)
 × Mansholt's Kortstroo schokker . . .

GERST (W = winter, Z = zomer).

- B 160 Bigo Z — Stam uit 'n Zeeuwsch landras . . . 1920 1924
 A 7 Fletumer (Mansholt's F.W.) — Stam uit 4-rijig
 Groninger landras 1915 1920
 A 10 Goudgerst (Svalöf's) (Z) (138) — Stam uit
 Zweedsch landras 1897 1913
 A 8 Mansholt's II (W) — Stam uit 4-rijig Gronin-
 ger landras 1891 1902
 C 73 Min. Ruys Z — Stam uit 't Engelsche ras
 Goldthorpe 1920 1925
 A 12 Princesse (Svalöf's) Z (450) — Stam uit het
 Deensche ras Prentice 1897
 C 450 Princesse II (Svalöf's) Z — Princessegerst ×
 Chevaliergerst II 1908 1927
 C 167 Spratt Archer Z. Kruising v. d. Engelsche
 rassen Spratt- en Archergerst
 A 53 Vindicat (W) — Selectie uit Groninger landras 1919 1924
 C 138 Zege (Svalöf's) (Z) — Goudgerst × Hannchen 1908 1926

GRASSEN

- C 305 Hollandia Westerwoldsch raai — Selectie uit
 handelszaad 1922 1927
 C 306 Hollandia Hoogzwenk — Selectie uit wilde
 planten 1922 1927
 C 307 Hollandia Engelsch raai — Selectie uit Lembke's
 Original Weidelgras 1921 1927

HAVER

- C 87 Gele (Kirsche's) — Selectie uit Svalöf's Gouden
 Regenhaver 1909 ± 1913
 A 19 Gouden Regen (Svalöf's) (87) — Stam uit
 Miltonhaver 1892 1903

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

A 18	Mansholt's H I — Natuurlijke kruising in Deensche Reuzenhaver van Wibolt	1907	1915
A 17	Mansholt's H IIb — Selectie uit een Engelsch ras van Webb	1904	1912
A 16	Mansholt's H III — Svalöf's Zege × Mansholt's Haver II* (of omgekeerd)	1909	1920
C 454	Overwinnaarhaver (Dippe's) — Stam uit Zegehaver	1908	1920
B 105	Orion II (Svalöf's) — Ligowo × 0668 (d.i. een selectie uit Meröhaver uit Noord-Noorwegen)	1903	1927
A 20	President (Zwarte) — Landras	± 1860	
C 85	Record (Hylkema's) — Mansholt's II* × Sval. Zege	1916	1926
B 84	Schlanstedter (Strube's) — Selectie uit Anderbeckerhaver	± 1890	
C 79	Ster (Svalöf's) — Zegehaver × Kroonhaver	1908	1927
A 15	Zege (Svalöf's) (16, 79, 85, 454) — Stam uit Miltonhaver	1892	1900

KANARIEZAAD

B 74	Premier — Selectie uit handelszaad	1919	1923
------	--	------	------

KARWIJ

A 30	Mansholt's Karwij — Stamselectie uit Noord-Hollandsch landras	1902	1908
C 456	Kistemaker's Volhouden karwij — Stam uit Nrd.-Holl. landras	1924	1930

KLAVER

A 41	Roosendaalsche roode klaver — Landras	1902	1908
A 42	Limburgsche Maasklaver — Landras	1929	
A 440	Brabantsche roode klaver — Landras		
A 104	Inlandsche witte klaver — Landras		

* Dit is niet M's haver IIb, maar een selectie uit een Oostenrijksch ras: Heraletzer Mittelspäter Hafer.

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

KOOLRAPEN

B 436	Born's Friesche — Selectie uit landras . . .	± 1865	1928
B 437	Agaat — Selectie uit Duitsch landras — Hoffmann's Gele Reuzen . . .	± 1900	1930
B 438	Wilhelmsburger Otoftegaard — Selectie uit Deensch landras . . .		1925
B 455	Witte van Aubigny — Selectie uit Fransch landras . . .		1923

KOOLZAAD

A 28	Mansholt's Hamburger — Selectie uit handelszaad eener Hamburger firma . . .	1895	1899
------	---	------	------

MAIS

C 452	Gelber Badischer Landmais — Landras . .		1929
C 453	Jaune des Landes — Selectie uit landras . .		1928
C 451	Virginia paardetand landras . . .		

MOSTERD

B 161	Mansholt's Gele — Selectie uit landras . . .	1919	1925
-------	--	------	------

ROGGE (W = winter; Z = zomer.)

B 89	Kroon — Selectie uit nabouw Petkuser winterrogge . . .	1919	1923
B 300	Ottersumsche — Landras, afkomstig uit materiaal van een landras uit Hölm bij Goch (Duitschl.) . . .	1924	1928
A 13	Petkuser W (v. Lochow's) (89) — Selectie uit Pirnaer- en Probsteierrogge . . .	1881 ±	1890
A 14	Petkuser Z (v. Lochow's) — Selectie uit Petkuser winterrogge . . .	1898	1908
B 88	Staal (Kirsche's) — Probsteier × Schlanstedter	1890 ±	1894

TARWE

B 44	Algebra — Wilhelmina × Willem I (= Hallet's Victoria × Witte Dikkop) . . .		
------	--	--	--

Rubriek — nummer — naam en afkomst — kweekings- en handelsjaar

C 118	Batauwe — Essex Bastaard × Geldersche	1905	1929
C 119	Concurrent — (Willem I × Wilhelmina) × Wilhelmina	1905	1929
A 5	Dikkop III (Mansh's Witte) — Stamselectie uit Witte Dikkop I (= Zeeuwsche × Roode Dikkop)	1910	1914
B 45	Emma — Wilhelmina × Essex Gladkaf	1903	1924
A 82	v. Hoek Zomertarwe (Mansh's) — Uit een in 1905 door een student in Frankrijk ver- richte kruising Japhet zomertarwe × Girondetarwe of omgekeerd	1918	1925
A 2	Imperiaal IIa — Premier × Wilhelmina	1903	1907
B 81	Jacob Cats — Wilhelmina × Essex Gladkaf	1905	1924
C 158	Kroon (Svalöf's) — Zonnentarwe II × Pantser- tarwe	1914	1925
C 49	Kruisingsangel — Zuivere lijn no. 48 uit Gel- dersche Ris × Wilhelmina	1909	1926
C 425	Robusta — Millioen I × Iduna	1914	1928
C 113	Siegerländer (Krafft's) — Stam uit Sieger- länder landras	1900	1917
C 308	Staal (Svalöf's) — Zonnentarwe II × Pantser- tarwe I	1914	1927
C 312	Trifolium — Selectie uit Wilhelmina		
C 301	Waard en Groet — Stam, geselecteerd uit Imperiaal IIa	1919	1925
C 159	Wageningen — Millioen I × Weibull's Iduna	1914	1926
B 46	W × EP. — Wilhelmina × Essex Gladkaf	1903	1921
A 1	Wilhelmina (2, 44, 45, 46, 49, 119, 312) — Spijk- tarwe (= Roode Dikkop × Zeeuwsche) × Roode Dikkop	1889	1901

UIEN

B 423	Perijka ui — Selectie uit landras peervormige Rijsburger ui	1922	1928
-------	--	------	------

VLAS

B 93	Alba — Stam uit Friesch witbloei landras . .	1920	1928
C 325	Bella — Stam uit Friesch witbloei landras . .	1920	1928
C 328	Concordia — Stam uit Friesch witbloei landras	1921	1928
C 330	Concurrent — Stam uit Friesch witbloei landras	1921	1929
B 109	Almenum — Selectie uit Riga(ton)zaad . . .	1916	1926
B 311	Blenda (Svalöf's) — Selectie uit Zweedsch landras	1918	1926
B 153	Excello (Hylkema's) — Selectie uit vlasstam- men van het I.v.P.	1919	1927
B 310	Hercules (Svalöf's) — Selectie uit Russisch vlas	1918	1926
B 309	Texala — Stam uit Noord-Hollandsch vlas .	1918	1928

WIKKEN

A 91	Negro-wikken — Selectie uit Geldersche wikken	1922	1926
------	---	------	------

A. Aanbevelenswaardige rassen.

Met vette letters zijn gedrukt de beschrijvingen der rassen, welke onvoorwaardelijk kunnen worden aanbevolen. De met kleinere letter gedrukte worden meer voor bepaalde omstandigheden of onder zekere reserve aanbevolen. Men leze de beschrijvingen.

1. **WILHELMINA TARWE.** — † — Kweker: prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool, Wageningen. Voortgekweekt door het I.v.P., Wageningen. Het meest verbouwde tarweras in Nederland; krijgt echter in de laatste jaren merkbare concurrentie van verschillende andere rassen. Voldoende uitstoeling. Middelmatig lang, vrij stevig stroo; matige bladontwikkeling. Bladeren stijf opgericht; aar matig dicht geschakeld, goed gevuld. Korrel middelmatig groot; halfglazig en iets geelachtig. Wintervastheid voor het noorden des lands niet voldoende in strenge winters. Weerstandsvermogen tegen roestbeschadiging vrij goed. Verdraagt laat zaaien goed, is zeer laat gezaaid zelfs wintervaster, doch in het algemeen geeft vroeggezaaide Wilhelmina de hoogste opbrengst. Productievermogen van korrel en stroo zeer goed.

2. **IMPERIAAL IIa TARWE.** — † — Kweker: het I.v.P., Wageningen. Uitstoeling voldoende, noch gewoonlijk kleiner dan die van Wilhelmina tarwe. Iets vroeger rijp. Stroo stevig, vrij kort; rijke bladontwikkeling. Aar dicht geschakeld, regelmatig van bouw. Korrel stomp, gevuld, melig, vrij bleek. Wintervastheid voor het noorden des lands niet voldoende in strenge winters. Weerstandsvermogen tegen roest goed. Zaad- en stroo-opbrengst zeer goed.

5. **MANSHOLT'S WITTE DIKKOP TARWE III.** — † — Kweker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Zeer wintervast. Stroo tamelijk lang en fijn; bijna even stijf als dat van Wilhelmina. Bladeren smal, hehtgroen. In het voorjaar kruipend. Weinig vatbaar voor roest, wel vatbaar voor stuifbrand. Aren iets spits en fijn. Korrel middelmatig groot, geelwit. Korrelopbrengst goed. Stroo-opbrengst zeer goed.

82. **Mansholt's van Hoek Zomertarwe.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.). Goed opbrengende zomertarwe met matig lang en vrij stevig stroo. De roode korrel is groot en gevuld. Het ras stoelt behoorlijk uit, schiet iets langzaam op, en vertoonde tot dusverre weinig roest. Weinig last van schot en zaadverlies bij het oogsten. Ontsmetting van het zaaizaad is zeer gewenscht. Het verdraagt iets laat zaaien en kan gebruikt worden als dekvrucht. Rijpingstijd voor zomertarwe normaal doch, vooral bij sterke stikstofbemesting, later dan van wintertarwe.

7. **MANSHOLT'S FLETUMER WINTERGERST.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Vierrijig. Vrij kort, vrij stevig, fijn stroo, aren tegen de rijping neerbuigend en rood aangelopen. Soms vatbaar voor roest, doch weinig voor strepenziekte. Zaaizaadontsmetting desniettemin gewenscht. Wintervastheid goed, vroegrijp, opbrengst korrel zeer goed, korrel goed gevormd, iets fijn. Opbrengst stroo middelmatig. Wordt door sommigen in 't bijzonder aanbevolen als dekvrucht voor klaver. Moet in den herfst tijdig gezaaid worden.

8. **Mansholt's wintergerst II.** — † — Kweeker: J. H. Mansholt. Voortkweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Vierrijig. Wintervast. Middelmatig lang, stevig stroo. Vrij goed bestand tegen strepenziekte. Iets later rijpend dan Fletumer en iets meer bestand tegen roest. Geschikt voor maartergerst. H.L.-gewicht goed; goede korrelopbrengst. Dit ras is hier te lande grootendeels verdrongen door Fletumer en Vindicat, doch handhaaft zich in de Deutsche Rijnprovincie.

53. **VINDICAT WINTERGERST.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Vierrijige, vroegrijpe wintergerst; goed gevulde, regelmatigte aar; stevig stroo, dat vroeg het land bedekt. Weinig vatbaar voor ziekten, hoewel stuifbrand voorkomt. Opbrengstvermogen en kwaliteit zeer goed.

10. **SVALOF'S GOUDGERST.** — † — Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereeniging, Svalöf. Tweerijige zomergerst; bedekt den grond vroeg; stroo kort, fijn, doch vrij stevig. In sommige jaren sterk door roest aangetast, ook strepenziekte komt voor, zaaizaadontsmetting zeer aan te bevelen. De aren zijn betrekkelijk dicht geschakeld. De kleur van het gewas maakt even voor en bij de rijping een goudbruinen indruk. De kafnaalden (niet echter de korrels) vallen gemakkelijk af. De korrel is klein, goed gevormd, fijn gerimpeld, munt echter niet uit door brouwkwaliteit. Productievermogen zeer goed.

Rijpt ongeveer een week eerder dan Princessegerst. Het meest verbouwde zomergerstas in ons land. Verbreidt zich in de laatste jaren ook op goeden zandgrond. Goede kalktoestand vereischt.

12. Svalöf's Princessegerst. Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereëning, Svalöf. Tweerijige zomergerst; stroo middelmatig lang, hoog bebladerd, iets slap. Korrel middelgroot en fijn gerimpeld. Rijpt iets later dan Goudgerst en heeft iets minder te lijden van roest. Heet in de nabijheid der zee minder last te hebben van zaadverlies door harden wind, wegens vroegtijdige legering. Door sterke bladontwikkeling goede onkruidverstikker. Bij proeven, in 1928 en 1929 genomen, bleek de brouwkwaliteit van Princessegerst zeer goed, terwijl ze in zaadopbrengst vrijwel tegen alle andere rassen kan concurreren en een hooge stroo-opbrengst levert. Dit ras wordt thans vervangen door Princessegerst II (zie rubriek B) en zal diens tengevolge ook uit deze lijst worden geschrapt. Origineel zaad wordt niet meer geleverd.

13. VON LOCHOW'S PETKUSER WINTERROGGE. — + — Kweeker: F. von Lochow, Petkus. Voortkweeker: Kommanditgesellschaft F. v. Lochow, Petkus. Stroo vrij stevig, middelmatig lang. Wintervastheid zeer goed. Uitstoeling goed. Niet erg vatbaar voor roest, wel echter voor aaltjesziekte. Aar vierkant, dicht geschakeld, bij rijping iets neergebogen. Korrel- en stroo-opbrengst zeer goed. Korrels gevuld, grijsgroen. Het meest verbouwde roggeras in ons land, dat ook op de interprovinciale proefvelden 1926-29 den besten indruk maakte.

14. von Lochow's Petkuser zomerrogge. Kweeker: F. von Lochow, Petkus. Voortkweeker: Kommanditgesellschaft F. v. Lochow, Petkus. Uitstoeling vrij goed. Stroo vrij lang, vrij stevig. Korrelopbrengst kan in gunstige omstandigheden die van de winterrogge nabijkomen. Kleur korrels grijsgroen. Rijpt ongeveer 7-10 dagen na Petkuser winterrogge.

15. SVALÖF'S ZEGEHAVER. — + — Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereëning, Svalöf. Pluim tamelijk stijf en klein, doch dicht bezet; pakjes middelmatig lang, dragen sporadisch kafnaalden. For-sche, matig stevige, bladrijke halm. Korrel roomwit, dik, kort, stomp-puntig, goed gevuld. Hoog H.L.-gewicht. Zeer goed productievermogen. Vooral geschikt voor klei- en zavelgronden en ook voor zand-en dalgronden met goeden kalk- en bemestingstoestand. Meest verspreide haverras in ons land.

16. **MANSHOLT'S HAVER III.*** — † — Kweeker: J. H. Mansholt. Voortkweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Stroo kort en stijf; geen groote bladontwikkeling. Korte, goed gevulde witte korrels, iets kleiner dan die van Zegehaver. Hoog H.L.-gewicht. Korrel-opbrengst onder geschikte omstandigheden zeer goed, niet minder dan Zege. Aan te bevelen voor zware gronden in uitstekende conditie, waar andere haverrassen gevaar voor legering loopen, alsmede voor dekvrucht. Op minder vruchtbare gronden soms te geringe bodembedekking, waardoor het onkruid zich sterker kan ontwikkelen. Rijpt enkele dagen eerder dan Zegehaver. De verbouw van dit ras breidt zich in de laatste jaren uit, o. a. in de kleistreken in het Zuiden van ons land.

17. **Mansholt's haver IIb.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. In vergelijking met Zegehaver is het stroo matig lang, stevig. Pluim vrij los gebouwd. Korrel lang, iets minder goed gevuld, kleur wit, vaak echter minder blank bij ongunstige weersgesteldheid. H.L.-gewicht iets minder dan van Zegehaver. Opbrengstvermogen, mede blijkens de interprovinciale proefvelden, ongeveer even groot. Rijpt een paar dagen eerder dan Zegehaver.

18. **Mansholt's haver I.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Stroo matig lang, stevig en bladrijk. Korrel hooggeel, iets groter dan die van Goudenregenhaver. Dun van bast; nog al eens gepelde korrels. Goed H.L.-gewicht. Bij slecht weer schijnt de kiemkracht sterker achteruit te gaan dan bij andere rassen. Opbrengstvermogen goed. Rijpt iets later dan Goudenregen, waarmede het ras in het algemeen wel kan concurreeren.

19. **Svalöf's Goudenregenhaver.** — † — Kweeker: Zweedsche Zaai-zaadvereniging, Svalöf. Stroo fijn, doch elastisch. Rijpingstijd middelmatig vroeg. Korrel klein, hooggeel; laag bastgehalte. Productievermogen goed. Hoog H.L.-gewicht. Geschikt voor zandgronden, doch de verbouw neemt af. Het ligt in de bedoeling dit ras te vervangen door een kruising met Zegehaver, genaamd Gouden regen II. Deze zou zich van Gouden regen onderscheiden door iets zwaardere korrel.

20. **Zwarte Presidenthaver** (landras). De vroegstrijpende haver die hier te lande verbouwd wordt. Ongeveer tegelijk met rogge rijp. Matig korrel- en H.L.-gewicht. Middelmatig lang, vrij slap stroo. De

* Hoewel dit ras speciaal voor de zware gronden aanbevolen wordt, is 't wegens zijn zeer goede hoedanigheden, met vette letter gedrukt.

korrels zitten vrij los in de pluim. Zeer geschikt voor ontginningsen (ev. zand- en veengronden), omdat deze haver veel minder gevoelig is voor ontginningsziekte en lagen kalktoestand dan de bekende witte haverrassen, waarbij ze op betere gronden in productievermogen ten achter staat. Door den Veenkolonialen Boerenbond worden speciale maatregelen genomen om dit landras zuiver in stand te houden.

74. **Premier kanariezaad.** — † — Kweeker: prof. ir. C. Broekema, Wageningen. Voortkweeker: Joh. Buiskool, Winschoter Oostereinde. Komt veel overeen met **Friesch kanariezaad** (463), doch ontwikkelt zich in het voorjaar iets vroeger, rijpt iets vroeger en gelijkmatiger. Koppen iets grooter, zaad een weinig grover.

21. **MANSHOLT'S KORTSTROO GROENE ERWT.** — † — Kweeker: J. H. Mansholt. Voortkweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Middelmatic kort stroo, van gelijkmatige lengte; bloeitijd middelmatic vroeg; opbrengstvermogen goed, vrij wat stroo, mooie matig groote erwt.

22. **MANSHOLT'S GEKRUISTE EXTRA KORTE GROENE ERWT.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Kort, veerkrachtig, in den top gerantk stroo. Bloeit eenige dagen eerder dan Mansholt's kortstroo groene erwt, is eerder afgebloeid en rijpt gelijkmatiger af. De peulen zitten meest in den top. Erwt grooter, doch minder zuiver rond, hetgeen een bezwaar voor machinaal lezen is. Geschikt voor de groene pluk voor conservenfabrieken. Vereischt meer zaaizaad en schijnt iets gevoeliger voor slecht oogstweer te zijn dan Mansholt's kortstroo groene erwt, doordat de peulen eerder openspringen. Opbrengstvermogen zeer goed. Zeer geschikt op vruchtbare, onkruidvrije gronden.

156. **HYLKEMA'S UNICA ERWT.** — † — Kweeker: P. J. Hylkema, Mensingeweer. Groene, vroeg bloeiende erwt met zeer kort, stevig niet altijd regelmatig bezakkend stroo en hooge opbrengst. Sterk gewas, hoog dragend, zaad voldoende rond, matig groot, wat de handelswaarde benadeelt. Door meerderen wordt aanbevolen dit ras dichter te zaaien en kleinere rijenafstand te geven dan gewone kortstroo erwten.

23. **Mansholt's kortstroo schokker erwt.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Stroo iets lager dan dat van Mansholt's kortstroo groene erwt. Erwten groot en kantig. Sporadisch ko-

men enkele ronde en minder kantige zaden voor; deze ronde zaden geven echter weer planten met normale schokkererwten. Opbrengst goed, doch kleiner dan die van Mansholt's groene-erwtenrassen.

106. **Koopman's Glory schokker erwt.** — † — Kweeker: Ir. C. Koopman, Zierikzee. Lijkt veel op Mansholt's kortstroo schokkererwt, maar heeft mogelijk iets steviger stroo, vroeger bloei en hogere peulaanzetting.

24.* **Waalsche boonen.** Behalve het landras, dat vooral in Friesland en Groningen wordt verbouwd onder verschillende namen, als Waalsche boon, tuinboon, groote boon, platte boon, zijn thans ook twee gekweekte stammen verkrijgbaar (zie rubriek C).

25.* **Mansholt's wierboon.** — † — Kweeker: J. H. Mansholt. Voortkweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Grootte der boon tusschen die van Waalsche boon en paardeboon; vrij plat. Stroo vrij kort en stevig; lage peulaanzetting. Staat op geschikte gronden in opbrengst boven de paardeboon.

26.* **Paardeboonen** (landrassen).

27.* **Duiveboonen.** Behalve het landras zijn beschikbaar twee, in rubriek C genoemde, selecties daaruit.

91. **Negro wikken.** Kweeker: ir. C. Koopman, Zierikzee. Zwart zaad, veel bladontwikkeling, goede opbrengst.

28. **MANSHOLT'S HAMBURGER KOOLZAAD.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Egaal kort stroo, vroegrijp; bloem lichtgeel. Korrel vrij klein. Geeft gedurende meerdere jaren opslag, vooral in droge jaren. Opbrengstvermogen zeer goed. Dit ras wordt thans algemeen verbouwd.

30. **Mansholt's karwij.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Iets later rijpend dan ouderwetsche karwij; opbrengstvermogen goed.

* De vier boonensoorten vertoonen in meerdere eigenschappen in de genoemde volgorde een stijgende of dalende reeks. De Waalsche boon heeft de grootste en de platste zaden, het geringste aantal peulen, de laagste peulaanzetting, de kleinste stroolengte, de lichtste bloemkleur, vroegste bloei- en rijpingstijd. De grenzen tusschen de vier soorten zijn niet scherp; bovendien wordt de scheiding in verschillende provincies verschillend getrokken, vooral wat de paardeboonen betreft. Waalsche en wierboonen worden uitsluitend op kleigrond verbouwd.

161. **MANSHOLT'S GELE MOSTERD.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.). Egaal gewas, goede opbrengst, goede kwaliteit; stroo korter dan van gewone gele mosterd en zeer stevig.

31. **EERSTELING AARDAPPEL.** (Synoniem Schotsche muis, Engelsche naam: Duke of York). Uit Schotland ingevoerd als „Midlothian early”. De meest algemeen verbouwde vroege aardappel in ons land. Zeer vroege, geelvleezige export- en consumptieaardappel. Mooi gevormde, langwerpige knollen. Vatbaar voor phytophthora, voor kringerigheid, schurft, rhizoctonia, stippelstreep- en wratziekte; in streken waar ze gewoonlijk vroeg gedolven wordt, heeft ze van bladrol en mozaïek weinig te lijden. Opbrengstvermogen zeer goed. Het pootgoed eischt bij de bewaring groote zorg. Na spruitverlies ontstaan bij ongunstige bewaring en groeiomstandigheden gemakkelijk „onderzeeërs”.

32. **EIGENHEIMER AARDAPPEL.** — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Geelvleezige, middelvroege, goede consumptieaardappel, die ook als fabrieksaardappel gebruikt wordt; zeer hoog productievermogen. Vatbaar voor phytophthora (vooral in de knollen), voor schurft, kringerigheid en wratziekte, zeer vatbaar voor mozaïekziekte, die slecht door dit ras wordt verdragen. Bladrolziekte komt sporadisch in dit ras voor. Wordt op alle grondsoorten algemeen verbouwd. Vooral voor zand- en veenstreken is een regelde aankoop van te velde goedgekeurd pootgoed noodzakelijk. (De Blauwe Eigenheimer (knopvariatie) onderscheidt zich van de gewone Eigenheimer door de blauwe kleur der schil en kleiner blad.)

33. **Zeeuwsche blauwe aardappel.** Kweeker onbekend. (Werd, volgens sommigen, in de zeventiger jaren met een scheepslading maïs ingevoerd; is echter, volgens anderen, reeds veel eerder in Zeeland verbouwd). Lichtgeelvleezige consumptieaardappel met blauwe schil. In onze groote steden zeer gewaardeerd als eetaardappel. Opbrengstvermogen minder hoog dan van Eigenheimer. Knollen duurzaam. ^{Sterk} vatbaar voor phytophthora, zoowel in het loof als in de knol, vatbaar voor mozaïekziekte, kringerigheid en wratziekte, matig vatbaar voor bladrol. Wordt bijna uitsluitend op kleigrond, bij voorkeur op lichtere, verbouwd. Men zij voorzichtig met het plaatsen van voor

stippelstreepziekte vatbare rassen (bijv. Eersteling) naast Zeeuwsche blauwe.*

(De Zeeuwsche Bonte is een knopvariatie uit Zeeuwsche blauwe van dit ras is thans voldoende goed pootgoed verkrijgbaar.)

34. Industrie aardappel. Kweker: von Modrow, Gwisdzyn, Neu mar^W Westpruisen. Licht geelvleezige, vrij late eetaardappel, voors geschikt voor export naar Duitschland en België. Hooge opbrengst duurzaam; iets minder vatbaar voor Phytophthora dan Eigenheimer vatbaar voor mozaïekziekte, bladrol en wratziekte, eenigszins vatbaar voor kringerigheid. Wordt hoofdzakelijk in onze zuidelijke provincie verbouwd, doch veroverd ook een plaats in meer noordelijke streke waar men pootgoed produceert. De lichte vorm van mozaïekziekt („licht type”) schijnt de opbrengst niet noemenswaard te benadeeler. Het lichte type is volgens sommigen gemakkelijker op peil te houde dan het donkere, dat zeer vaak door mozaïek wordt aangetast.

36. THORBECKE AARDAPPEL. — † — Kweker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Witvleezige fabriksaardappel met groote, langwerpige, onregelmatige knollen; zeer hoog productievermogen; hoog zetmeelgehalte. Is thans de meest verbouwde fabriksaardappel. Ta

* Meer en meer blijkt, dat bepaalde rassen door bepaalde ziekten zijn aangetast, zonder dat dit nochtans door opvallende verschijnselen aan het licht behoeft te treden. Evenals de reeds vroeger bekend overbrenging van stippelstreepziekte van schijnbaar gezonde Zeeuwsche Blauwen en Bonten op Eerstelingen en andere rassen plaat heeft, kunnen zgn. „lichte” vormen van Industrie, Roode Star, Thorbecke, Triumf en Kampioen, die van de lichte mozaïekziekte, waar mee ze behept zijn, weinig te lijden hebben, deze ziekte gemakkelijk overbrengen op rassen, die, wanneer ze er door worden aangetast, een sterk ziektebeeld vertoonen, bijv. Eigenheimer, Bravo, Eersteling en Robijn. Het is waarschijnlijk, dat dergelijke besmettingen vaker voorkomen dan men vermoedt, zoodat het in het algemeen aanbeveling verdient om bij de selectie verschillende rassen zoo veel mogelijk uit elkaars nabijheid te houden.

Nog moet worden opgemerkt, dat, waar in deze rassenlijst de mozaïekziekten eenvoudigheidshalve slechts worden onderscheiden in licht en grof mozaïek, in werkelijkheid het aantal vormen van mozaïekziekte veel grooter is, en dat een schijnbaar lichte vorm bij een ras een meer boosaardigen vorm der ziekte bij een ander ras te voorschijn kan roepen.

melijk vatbaar voor phytophthora, waardoor ook de duurzaamheid lijdt, ook voor roodrot, weinig vatbaar voor kringerigheid. Vatbaar voor bladrol, mozaïekziekte en wratziekte. Ze wordt in de oudere veenkoloniën veelvuldig door rhizoctonia aangetast, hoewel niet gezegd kan worden dat ze daarvoor speciaal vatbaar is. Stevig loof.

37. **Roode Star aardappel.** — † — Kweekster: G. Veenhuizen, Sapemeer. Geelvleezige, late consumptieaardappel. Onder gunstige omstandigheden hoog productievermogen; duurzaam; vertoont veelvuldig in het loof lichte mozaïekvlekjes, die echter het productievermogen weinig schijnen te schaden. Er komt echter ook aantasting door grof mozaïek voor, die wel schadelijk is. Vatbaar voor bladrol en zwartbeenigheid, weinig vatbaar voor wratziekte en voor rood rot (phytophthora erythroseptica), vatbaar voor kringerigheid, schurft en phytophthora. Resistent tegen aaltjesziekte. Wordt op alle grondsoorten verbouwd, vooral op zandgronden, hoewel ze daar meermalen aan droogte en kringerigheid lijdt en, ook wat de opbrengst betreft, niet aan alle eischen voldoet; weinig in de Veenkoloniën. Zetmeelgehalte overigens hoog. In de laatste jaren wordt sporadisch de Bonte Star (knopvariatie met gevlekte schil) verbouwd.

69. **Triumf aardappel.** — † — Kweekster: H. B. Veerkamp, Nieuwe Compagnie. Middelmatic hoog, stevig loof, dat vlug ontwikkelt en den bodem goed bedekt; alleen bij zeer zware stikstofbemesting soms niet voldoende stevig. Middelvroeg rijp, ongeveer een week na Eigenheimer. Zoo goed als onvatbaar voor wratziekte, weinig vatbaar voor bladrol, grof mozaïek en voor kringerigheid of vurigheid in de knollen; tamelijk vatbaar voor licht mozaïek, zwartbeenigheid, roodrot en aucubabont (dit laatste een weinig schadelijke eigenschap. De vatbaarheid voor de gewone aardappelziekte (Phytophthora) in 't loof is minder dan bij de Eigenheimer. Opbrengstvermogen zeer goed. Knollen zeer regelmatig van vorm, rond, betrekkelijk weinige en ondiepe oogen. Vleeschkleur geelwit. Smaak over 't algemeen vrij goed tot goed, iets flauw. Zetmeelgehalte aan den lagen kant. Duurzaamheid der knollen goed. De knollen zijn tamelijk vatbaar voor Phytophthora, doch aanmerkelijk minder dan die van de Eigenheimer. Over 't algemeen: aardappel met veel uitmuntende eigenschappen, doch voor de binnenlandsche consumptie wegens de lichte vleeschkleur niet recht gewild. Voor fabrieksaardappel is het zetmeelgehalte te laag. Voor export geschikt. Vindt verspreiding in de Veenkoloniën.

Inlandsche Roode Klaver. Deze wordt zuiver gewonnen onder controle van het Centraal Comité inzake keuring van gewassen en het Rijkslandbouwproefstation voor zaadcontrole, door onderstaande verenigingen. Deze nemen steeds zaaizaad van de beste eigen velden

41.* **Roosendaalsche Roode klaver.** — † — Aan de vereniging „de Klaverbloem” te Roosendaal is het recht toegekend onder plombe van het R.L.P.S.v.Z. origineel zaad van dit landras in den handel te brengen, dat voorzien is van het oranje certificaat van het C.C.

42.* **Limburgsche Maasklaver.** — † — De Limburgsche Land- en Tuinbouwbond te Roermond (L.L.T.B.) is op dezelfde wijze gerechtigd origineel zaad van dit landras in den handel te brengen

440.* **Brabtsche Roode klaver.** Op stam en op partij goedgekeurd zaaizaad hiervan zal worden afgeleverd door den Noordbrabantsch Christelijken Boerenbond (N.C.B.) te Tilburg.

104.* **Inlandsche Witte klaver.** Tot dusver wordt hiervan alleen het landras op stam en op partij goedgekeurd.

* In het algemeen verdient inlandsch klaverzaad o.a. omdat het een betere tweede snede geeft, boven buitenlandsch de voorkeur niettegenstaande de vaak minder mooie kwaliteit en den noodzakelijk hooger prijs. De aanduiding „inlandsch”, „Brabantsch” etc wordt nog al eens ten onrechte gebruikt. Garantie voor inlandsche afkomst wordt verkregen door de herkomst-controle der keuringsdiensten. De keuringen hebben verder hoofdzakelijk betrekking op het voorkomen van zaadonkruiden en op de gebruikswaarde van 't zaad

B. Beproevenswaardige rassen.

44. **ALGEBRA TARWE.** — † — Kweeker: prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de landbouwhoogeschool, Wageningen. Voortgekweekt door het I.v.P., Wageningen. Bladrijk, kan soms te geil worden, overigens voldoende stevig stroo; groote gevulde korrel van goede kwaliteit; opbrengst, wintervastheid en weerstandsvermogen tegen roest ongeveer als van Wilhelmina. Iets later rijp. Enkele malen werd uitvallen van korrels waargenomen, ook schot.

45. **Emma tarwe.** — † — Kweeker: prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Voortgekweekt door 't I.v.P., Wageningen. Rijpt vrijvroeg; stevig, buigzaam stroo, iets fijner dan van Wilhelmina-tarwe. Niet zeer vatbaar voor roest, wel voor stuifbrand en korrelverlies. Korrel groot, goed gevuld, rond en blank.

46. **W × E P TARWE** (voorloopige naam). — † — Kweeker: prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de landbouwhoogeschool, Wageningen. Voortgekweekt door het I.v.P., Wageningen. Stroo stijf, kort, vaak iets ongelijk van lengte; blad in de jeugd recht opgericht. Dichtgeschakelde aar; groote, geelachtige korrel; zaadopbrengst zéér goed, stroo-opbrengst middelmatig. Iets vroeger rijp dan Wilhelmina. Weinig vatbaar voor roest en voor schot, doch, voor zoover tot heden kon worden waargenomen, sterk vatbaar voor stuifbrand. Deze laatste ongunstige eigenschap maakt, dat het ras nog niet naar rubriek A is gebracht, hoewel de verbouw ervan steeds toeneemt. Niet wintervaster dan Wilhelmina.

81. **JACOB CATS TARWE.** — † — Kweeker: prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Voortkweeker: ir. C. Koopman, Zierikzee. Dit ras veroverd hier en daar terrein. De korrelkwaliteit overtreft die der Wilhelmina; de opbrengst is ongeveer gelijk. Stroo iets langer. Is in den winter 1928-'29 iets sterker gebleken dan Wilhelmina. Iets minder vatbaar voor roest, echter vatbaar voor stuifbrand en schot.

425. **ROBUSTA TARWE.** — † — Kweeker: prof. ir. H. K. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Stroo kort, dik en stevig, matige uitstoeling, mooi donker blad. Korrel wit, vrij groot; regelmatige gedrongen aar. Gemakkelijk te dorschen. Korrelverlies niet uitgesloten. Lijdt soms van roest. In 1928-1929 zeer wintervast gebleken.

49. **Kruisingsangeltarwe.** — † — Kweeker: prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, Hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Gebaarde wintertarwe met wit kaf en witte eenigszins langwerpige korrel. Behoorlijke zaadopbrengst, veel stroo. Voldoende wintervast. Stroo matig stevig. Bij het in aarschieten blijven verscheidene aren met de kafnaalden in de scheede haken, hetgeen zich gewoonlijk herstelt, doch soms tot knikken en afbreken leidt. Kan beproefd worden op plaatsen waar veel musschenschade voorkomt. Zit bij het dorschen vast in het kaf.

113. **Krafft's Siegerländer tarwe.** Kweeker: C. Krafft, Buir Duitschland. Roode tarwe met rood kaf. Ontwikkelt zich vlug en is vroeg rijp. Tamelijk goed weerstandsvermogen tegen roest. Verlies vrij gemakkelijk zaad en wordt vrij sterk door musschen aangevallen vatbaar voor schot. Vindt in de laatste jaren in Limburg ook op zandgronden algemeen verbreiding. Aan te bevelen voor proefneming op löss en goeden zandgrond, speciaal waar men zelf brood bakt. Blijft op zwaardere gronden in productievermogen en stevigheid van stroo achter bij de Wilhelmina groep. De uniformiteit laat te wenschen over.

160. **BIGO ZOMERGERST.** — † — Kweeker: Ir. C. Stevens, rijkslandbouwenconsulent te Goes. Voortkweeker: A. Dommissie, Biggekerke Vierrijig. Groote, lange, voor een deel te smalle korrels, geen hoog H.L.-gewicht. Bladrijk, vrij lang, iets slap stroo. Stoelt sterk uit zoodat de hoeveelheid zaaizaad betrekkelijk klein kan worden genomen; volgens mededeeling van den kweeker is onder gunstige omstandigheden 65 à 75 K.G. per H.A. voldoende. Opbrengstvermogen zeer goed, vooral ook aan stroo. Op zandgrond minder dan goudgerst, wordt daar te slap. Rijpt iets later dan Goudgerst, minder vatbaar voor roest, wel voor stuifbrand; verliest niet gemakkelijk zaad.

450. **Svalöf's Princessegerst II.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereniging, Svalöf. Verschilt van Princessegerst door een iets hooger

korrelopbrengst en iets stijver stroo. De Nederlandsche ervaringen zijn weinig talrijk, maar wijzen ten deele in dezelfde richting. Vatbaar voor roest. Dit ras is bestemd om de Princessegerst te vervangen, welke zich als een uitmuntende brouwerst heeft doen kennen.

88. **Kirsche's Staalrogge.** Kweeker: dr. A. Kirsche, Trautzschen bij Leipzig. Wintervast; iets slap; flinke uitstoeling. Vatbaar voor aaltjesziekte. Middelmatic lang stroo, iets ongelijk van lengte, vrij goed gevulde neigende aren, opbrengst goed, doch, ook op talrijke proefvelden geregeld beneden Petkuser, zoodat het voornemen bestaat dit ras in 1931 van deze lijst af te voeren.

89. **Kroonrogge.** — † — Kweeker: Ir. J. Heemstra, Rijkstuinbouwconsulent, Groningen. Stroo steviger dan dat van Petkuser rogge, waarom dit ras door den kweeker wordt aanbevolen voor vruchtbare gronden. Korrels grijsgroen. Wintervastheid en uitstoeling goed. Vatbaar voor aaltjesziekte. Opbrengst op zandgrond gewoonlijk iets beneden Petkuser, op klei soms daar boven.

300. **Ottersumsche rogge** (landras). — † — Deze rogge wordt alleen ter beproeving aanbevolen op gronden die sterk besmet zijn met 't stengelaaltje. Snel ontwikkelend en vroegrijp; slap stroo; lange, wat schaardige aren, veel bruine korrels. Verdraagt, in tegenstelling met alle hier bekende rassen, de aaltjesziekte redelijk goed. Aanbevolen wordt niet te vroeg en niet te dicht te zaaien of te sterk met stikstof te bemesten, wegens gevaar voor te groote bladontwikkeling en legeren. Door den Limb. Land- en Tuinbouwbond wordt thans zorg gedragen voor de zuivere instandhouding van dit ras.

105. **Svalöf's Orion haver II.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereeniging, Svalöf. In vergelijking met Zwarte Presidenthaver iets later opschietend, doch bijna tegelijk rijp, steviger grover stroo, korrels dikker en beter vastzittend. Soms hoogere zaadopbrengst, doch niet altijd. Bezit geen bijzonder weerstandsvermogen tegen ontginningsziekte. Heeft behalve in het gebied der President haver, ook op kleigrond hier en daar verspreiding gevonden. Geschikt als dekvrucht.

84. **Strube's Schlanstedter haver.** Kweeker: F. Strube, Schlanstedt. Hooge opbrengst, vrij stevig en vrij lang, geschikt voor zware en goed bemeste gronden. Korrel vol, geelachtig wit. Heeft, wat opbrengst betreft, op de interprovinciale oriënteeringsproefvelden 1927 tot 1929 een gunstigen indruk gemaakt.

79. **SVALÖF'S STERHAVER.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereniging, Svalöf. Stijf stroo, rijpt iets vroeger dan Zege. Korrel wit, tamelijk kort, breed en vol. Productievermogen goed.

61. **Mansholt's Fletumer rozijnerwt.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder. Vroeg bloeiend en rijpend; vrij kort stroo; zaad groot, gedeukt, bruin gemarmerd, wordt, indien niet zeer droog, in het licht spoedig zwart. Door de uitgebreide teelt zou de markt overvoerd worden, de verbouw van dit ras heeft echter weinig te beteekenen. Daar geen origineel zaad meer afgeleverd wordt, zal het ras in 1931 geschrapt worden.

430. **MANSHOLT'S PLUKERWT.** — † — Kweeker. dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.). Lijkt veel op Mansholt's gekruiste extra korte groene erwt. Ze heeft iets korter stroo, dat tegen het rijpen soms onregelmatigheden vertoont, kleiner, doch ronder zaad en iets hooger opbrengst. Goed geschikt voor pluk en conserve. Mochten verdere ervaringen den tot dusverre zeer gunstigen indruk bevestigen, dan zal dit ras in de toekomst waarschijnlijk ras no. 22 vervangen.

302. **AKA BRUINE BOON.** — † — Kweeker: ir. C. Koopman, Zierikzee. Kleine, ronde boon, Walchersch type. Vroegrijp, matige opbrengst, van in den regel gezochte kwaliteit.

303. **Beka bruine boon.** — † — Kweeker: ir. C. Koopman, Zierikzee. Kleine, lange, lichtgele boon, Noordhollandsch type. Rijpt iets later dan Aka; goede opbrenger. Vermoedelijk niet vatbaar voor vlekkenziekte (colletotrichum), onvatbaar voor de vetvlekkenziekte.

304. **CEKA BRUINE BOON.** — † — Kweeker: ir. C. Koopman, Zierikzee. Middelmatig groote, lange boon. Rijpt later dan Beka, eveneens tot dusverre niet aangetast door colletotrichum en resistent tegen de vetvlekkenziekte. Hooge opbrengst, lang stroo, bloeit vrij vroeg en in den top. Vindt snel verbreiding. Dit ras wordt door den kweeker voor de grootcultuur het meest aanbevolen.

93. **Alba vlas.** Kweeker: dr. J. C. Dorst, consulent voor Plantenveredeling der F.M.v.L. te Leeuwarden. Witbloeiend, vlug ontwikkelend en vroeger rijp dan het landras, minder vatbaar voor roest, middelmatige lengte, vezelkwaliteit goed, opbrengst aan zaad zeer goed, tevens goede stroo-opbrengst. Zal wellicht door de nieuwe selecties van denzelfden kweeker (Concurrent en Concordia) worden overtroffen en dan mogelijk uit deze lijst verdwijnen.

109. **Almenum vlas.** — † — Kweeker: Fa. W. C. Postma, Harlingen. Goede kwaliteit blauwbloeivlas, van behoorlijke lengte, iets geneigd tot legering, vatbaar voor roest en „rood”. Opbrengst vrij goed, goed vezelgehalte. Zaadopbrengst matig. Wegens gevaar voor verspreiding van polysporum lini (verbruinen) wordt dit ras in 1931 naar rubriek D overgebracht.

153. **Hylkema's Excello vlas.** — † — Kweeker: P. J. Hylkema, Mensingeweer. Blauwbloeiend, lang, doch niet gelijkmatig, fijnstengelig, tamelijk vertakt. Vooral bij laten uitzaai geneigd tot legering. Schijnt vooral op zwaren grond tot zijn recht te komen. Zeer goede kwaliteit. Niet te veel stikstof geven en niet te dik zaaien. Weinig vatbaar voor roest. Opbrengst zaad niet hoog.

310. **Svalöf's Herkules vlas.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereniging, Svalöf. Goed, sterk, lang blauwbloei vlas, matige zaadopbrengst; wordt niet overal even gunstig beoordeeld en zal vermoedelijk van deze lijst worden afgevoerd.

311. **Svalöf's Blendavlas.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereniging, Svalöf. Heeft bij beproeving in ons land een gunstiger indruk gemaakt dan Herkules. Iets korter en met kleiner zaadopbrengst; iets later rijp, hoog vezelgehalte. Zeer goede vezelkwaliteit. Blauw bloeiend.

309. **Texala vlas.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Lang, sterk, matig zaadopbrengend blauwbloeivlas, weinig geneigd tot legeren. Goed van vezelgehalte en kwaliteit. Gelijkmatic, vrij vroeg rijpend; goed opbrengend.

330. **Concurrent vlas.** Kweeker: dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling der F.M.v.L. te Leeuwarden. Dit witbloemvlas is door de Friesche verbouwers over het geheel zeer gunstig beoordeeld wegens de goede stroo- en zaadopbrengst, hooge vertakking en uitstekend vezelgehalte en kwaliteit. Voldoende resistent tegen roest.

162. **Mansholt's blauwmaanzaad.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.). Gelijkmatic en zuiver, licht-bloeiend, met stevig stroo. In het algemeen worden opbrengst en kwaliteit gunstig beoordeeld. Vroeg zaaien wordt aanbevolen, mits de grond geschikt is.

68. **BINTJE AARDAPPEL** (Synoniemen: Geldersche muis, dikke muis). Kweeker: K. L. de Vries, Suameer. Lichtgeelvllezige aardap-

pel, vroeger dan de Eigenheimer, speciaal gewild voor export naar België en Frankrijk. Aangezien daar een vrij groote potermaat gebruikt wordt, kan vaak een aanzienlijk percentage van den oogst als poters worden geëxporteerd. Ook de grootere knollen vinden aftrek naar België als consumptiewaar. De verbouw breidt zich, speciaal op lichtere kleigronden, sterk uit. Opbrengstvermogen best, regelmatige mooie ovale knolvorm met ondiepe oogen, weinig kriel. De knollen zitten nogal verspreid door den grond, wat dubbel lastig is omdat beschadiging bij het rooien licht tot rotting aanleiding geeft; ze loopen bij bewaring minder uit dan Eigenheimers. Vatbaar voor phytophthora, ook in de knollen, vatbaar voor wratziekte, zwartbeenigheid en rhizoetonia. Vertoont in 't algemeen zeer weinig bladrol en weinig mozaïek en kringrigheid. De virusziekten „teekenen” scherp, waardoor de selectie vergemakkelijkt wordt. Forsch doch stevig loof. Poters verdragen het snijden slecht.

94. **Alpha aardappel.** Kweeker: dr. J. C. Dorst, Leeuwarden, consulent voor Plantenveredeling der Friesche maatschappij van landbouw. Forsch, stevig loof, dat zich langzaam ontwikkelt. Iets later dan Roode Star rijp; niet vatbaar voor wratziekte, zeer vatbaar voor bladrol, stippelstreep, zwartbeenigheid, grof mozaïek en kringrigheid, daarom zij voorzichtigheid aanbevolen voor de streken, waar men veel last van deze ziekten heeft. Soms aangetast door phytophthora in het blad, echter niet in den knol. Buitengewoon hoog productievermogen, doch zetmeelgehalte niet hoog. Knollen rond en groot, doch regelmatig en vlakooig, weinig schurftig, soms hol; weinig poters. Lichtgeelvlleezig. Voor binnenlandsche consumptie vaak te groot, geschikt voor export. Smaak matig, duurzaamheid zeer goed. Knollen loopen bij bewaring weinig uit. Pootaardappelen verdragen snijden slecht. Groote poters gewenscht.

95. **Bevelander aardappel.** — † — Kweeker: F. de Groene, selectiechef van de Maatschappij Wilhelminapolder bij Goes. Middelvroeg, na Eigenheimer. Onvatbaar voor wratziekte; vrij resistent tegen phytophthora, ook wat de knollen betreft; vatbaar voor kringrigheid en eenigszins voor bladrol. Opbrengstvermogen goed, iets minder dan Eigenheimer. Aantal knollen per plant groot, naar verhouding nogal veel kriel (vooral bij gebruik van groote poters). Lichtgeelvlleezig. Knollen iets hoekig, met vrij diepe navel. Duurzaam, goed smakend, doch niet zeer gewild in den handel. Vlugges, forsche

loofontwikkeling, verdraagt vochtigheid beter dan droogte. Geneigd tot doorwassen. Knollen zitten dicht bij elkaar, wat ondiep in den grond, waardoor nogal eens groene knollen voorkomen; flink aan-aarden is daarom gewenscht. Wordt o.a. aanbevolen ter vervanging van Bravo.

341. Jubileum-aardappel. — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappe-meer. Zeer laatrijpe, geelvllezige, regelmatig gevormde, soms wat kleine consumptieaardappel, die resistent is tegen wratziekte, veel doch slap loof. Weinig phytophthora en kringerigheid komen voor; meer licht mozaïek, vrij wat rhizoctonia en veel bladrol. Goede op-brengrst met goeden smaak en hoog zetmeelgehalte, wat los op schotel. Dit ras wordt nogal eens genoemd om Bravo te vervangen, maar de ervaringen zijn niet onverdeeld gunstig. Behalve over laatrijpheid wordt geklaagd over spoedig degenereren en over moeilijke rooi-baarheid tengevolge van doorwassen en vastzitten der knollen. Voor de klei schijnt het ras ongeschikt. De mogelijkheid bestaat dat het naar rubriek D wordt overgebracht.

149. PRESENT AARDAPPEL. — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Geelvllezige, vrij goed opbrengende consumptie-aard-appel, rijpt iets voor Eigenheimer. Het loof is donkergroen, glanzend, met bruine stengels; de knollen zitten eenigszins verspreid in den grond, zijn rond met vrij diepe oogen. Smaak en duurzaamheid goed tot zeer goed; wordt nogal eens voor eigen gebruik verbouwd. Niet onvatbaar voor wratziekte; het loof wordt sterk, de knollen minder door phytophthora aangetast.

Voederbieten. De wedstrijd, waarover in de vorige rassenlijst uit-voerige mededeelingen werden gedaan, is voortgezet met onder-staand resultaat (uitgedrukt in % van het gemiddelde der groep).

GROEP 16.

	Drogestofopbr.			Drogestofgehalte			Schieters	Diepte
	1927	1928	1929	1927	1928	1929	*	**
Eureka	100.3	105.1	106.5	108.3	110.0	110.2	53	17
Smaragd	98.3	99.2	97.6	96.6	96.2	93.7	82	15
Ovana	99.0	98.3	98.7	95.3	92.0	92.9	35	14
Capros	102.6	97.4	96.2	99.9	101.9	102.2	26	18
Roode Durana	—	—	98.4	—	—	103.6	22	17
Groeningia ..	—	—	102.7	—	—	97.5	8	18

GROEP 14.

		Drogestofopbr.			Drogestofgehalte			Schieters	Diepte
		1927	1928	1929	1927	1928	1929	*	**
Kirsche's	Ideal	101.6	102.4	99.3	102.0	108.3	102.7	12	7
Peragis		98.1	99.8	100.4	95.3	96.3	90.5	12	8
Teutonia		100.5	97.8	97.2	102.7	95.5	99.9	2	12
Statua		—	—	103.3	—	—	103.2	8	8
Hautana		—	—	99.8	—	—	103.7	15	7

GROEP 12.

		Drogestofopbr.			Drogestofgehalte			Schieters	Diepte
		1927	1928	1929	1927	1928	1929	*	**
Barres Strijnö VI		—	99.6	99.1	—	93.3	99.1	1	10
Agrolis		100.6	96.8	97.1	93.7	95.5	97.1	3	14
Productiva	..	103.4	103.5	107.1	107.5	106.7	107.1	2	11
Bruëlis		102.1	99.4	102.8	102.8	103.8	102.8	4	12
Topaas		93.8	100.6	95.1	96.1	100.9	95.1	18	7
Roode Askania		—	—	98.8	—	—	98.8	8	6

152. EUREKA GROENKRAAG VOEDERBIET. — † — Kweker: A. v. d. Have, Kapelle bij Goes. Witte voederbiet met groenen hals en smal, lang, stevig loof. Vast geworteld, half in den grond; iets vertakt, waardoor moeilijk te rooien en schoon te maken. Zeer hooge drogestofopbrengst en hooge drogestofgehalte, neiging tot het vormen van schieters, welke volgens den kweker thans grootendeels overwonnen is. Duurzaam, goede loofopbrengst. Biet over het geheel iets klein, doch regelmatig met mooi, vast vleesch. Gehaltegroep 16.

72. Kirsche's Ideal voederbiet. Kweker: dr. A. Kirsche, Trautzschen bij Leipzig. Niet geheel uniforme, gele tot licht-oranje kleurige, soms iets ingesnoerde voederbiet met goede massa-opbrengst en hooge drogestofopbrengst. Gemakkelijk te rooien, vleesch soms iets voos. Tamelijke loofopbrengst, eenige schieters, middelmatige rijpingstijd. Gehaltegroep 14.

* Gemiddelde van het aantal schieters per 1000 planten op de proefvelden te Wageningen 1928 en 1929.

** Gemiddelde lengte in c.M. van het ondergrondsche gedeelte 1928 en 1929.

443. **Productiva voederbiet.** Kweeker: Fa. Zwaan & de Wiljes, Scheemda. Oranjekleurige, gelijkmatig gevormde, spits toeloopende, ovale biet met iets grof en soms wat voos vleesch, fijne kop, weinig schieters, gemakkelijk te rooien. Loof opgericht, iets Eckendorfer-achtig. Hooge drogestofopbrengst. Gehaltegroep 12.

KOOLRAPEN. Het aantal rassen — of wat daarvoor doorgaat — van koolrapen is buitengewoon groot, en even groot is de naamsverwarring, die op dit gebied heerscht. De selectie staat in vele gevallen nog op een primitief peil, zoodat het een groot verschil maakt of men bijv. „Engelsche Blauwkop” of „Friesche Koolraap” betreft van den eenen of van den anderen leverancier. Door het I.v.F. is getracht eenige lijn in dezen chaos te brengen door allereerst een vergelijking te maken tusschen de Nederlandsche en de beste Deutsche, Fransche, Deensche en Engelsche selecties. Hierbij bleek, dat de Nederlandsche selecties in het algemeen niet achterstaan. Vervolgens is een „wedstrijd” begonnen tusschen een aantal rassen, die bij het vóóronderzoek een goed figuur hebben gemaakt, waarvan thans op grond van de gedurende 3 jaar verkregen resultaten, ter beproeving kunnen worden aanbevolen:

436. **Born's Friesche koolraap.** Kweeker: F. H. Born, Berlikum (F.). Geelvlleezig, tamelijk regelmatig van vorm, goed te rooien, goed opbrengend.

437. **Agaat koolraap** (vroeger genaamd Hoffmann's gele reuzen). Kweeker: Firma P. Rood & Zoon, Bovenkarspel.

438. **Wilhelmsburger Koolraap Ötofttegaardstam.** Kweeker: Danske Landboforeningers Frøforsyning (D.L.F.), Roskilde (Denemarken). Geelvlleezige, mooi regelmatige raap, goed te rooien, goed opbrengend.

455. **Witte van Aubigny koolraap.** Kweekers: eenige Fransche zaadhandelaars. Witvlleezige, zeer veel opbrengende koolraap van meer langgerekten vorm; onregelmatig, zeer vertakt en diepwortelend; veel misvormingen als lang- en meerhalzigheid komen voor; de raap is lastig te rooien; de loofontwikkeling is zeerforsch. Ook op droge, schrale gronden schijnt dit ras nog goede opbrengsten te geven.

423. **Perijka ui.** Kweeker: Ir. C. Koopman, Zierikzee. Gekweekt uit Rijnburger ui, peervormig, stroogeel naar bruin verloopend, iets laatrijp; geselecteerd op hooge opbrengst en duurzaamheid.

C. Nieuwe en weinig bekende rassen.

Voor de juistheid der mededeelingen en beschrijvingen in groep C kan slechts ten deele worden ingestaan. Ze werden deels door de kweekers en de importeurs verstrekt.

312. **Trifoliumtarwe.** Kweeker: Deensche Zaadteeltmaatschappij (Dansk Frøavlsskompagni) „Trifolium”, Kopenhagen. Witte tarwe met kleine, gladde korrels en fijn, stevig stroo. Dit ras heeft in de laatste jaren in de Veenkoloniën en in het Oldambt eenige verbreiding gevonden. Op zwaardere gronden schijnen de ervaringen minder gunstig dan op lichtere, de raszuiverheid laat te wenschen over.

159. **Wageningen tarwe.** — † — Kweeker: prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Tarwe met witte, vrij groote en betrekkelijk korte korrel. Opbrengst goed. Voldoende wintervast. Stroo lang en bladrijk, grof, stevig, doch broos. Uitstoelingsvermogen klein, waardoor iets dikker zaaien meermalen goed bevallen is. Ontwikkelt zich in het voorjaar vlug en wordt in dit stadium, meer dan later, door roest aangetast, waar ze gewoonlijk doorheen groeit.

301. **Waard en Groettarwe.** — † — Kweeker: ir. S. Smeding, destijds directeur R.L.W.S. te Schagen. Mooie, witte tarwe met vooral in de top bladrijk, stevig, vrij kort stroo en eivormige aar; iets laatrijp.

308. **Svalöf's Staaltarwe.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereniging, Svalöf. Roode wintertarwe; wordt uit Zweden aanbevolen boven andere roode tarwe. Over Nederlandsche ervaringen kan, behalve wat betreft de wintervastheid, nog niet worden geroemd. Dit ras zal vermoedelijk geen blijvende plaats in deze lijst kunnen veroveren.

118. **Bataarwe tarwe.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Witte tarwe met tamelijk fijn, weinig bladrijk, niet zeer stevig doch elastisch stroo. Wat gerekte, iets smalle aar. Mooi, wat lang zaad.

119. **Concurrent tarwe.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Witte tarwe, vlug uitstoelend, met lang, grof, frisch stroo. Aar zwaar, groot, goed gevormd. Volle korrel.

73. **Minister Ruys zomergerst.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Gewas Forscher, later opschietend en iets later rijpend dan de andere rassen; aar breed, mooi gevormd. Grootte korrel, lang stroo. Bij het rijpen knikken in 't Noorden van 't land soms meerdere halmen. Elders zijn de ervaringen vrij gunstig. Het gewas verdraagt niet te veel stikstof. Er moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat dit ras zal worden afgevoerd; voorloopig wordt het echter gehandhaafd, omdat de brouwkwaliteit zeer goed is.

138. **Svalöf's Zegegerst.** Kweeker: Zweedsche Zaaizaadvereeniging, Svalöf. Heeft in Zweden in de laatste jaren de Goudgerst geregeld in opbrengst overtroffen; Nederlandsche waarnemingen hebben dit tot dusverre niet bevestigd. Het gewas is iets Forscher dan Goudgerst, heeft wat meer stroo en iets grootere korrels. Niet zeer vatbaar voor roest, strepenziekte en stuifbrand. Indruk over het geheel vrij gunstig. De brouwkwaliteit blijkt zeer goed te zijn.

167. **Spratt Archer zomergerst.** Kweeker: Garton Ltd., Warrington (Engeland). Laat opschietende, laatrijpe zomergerst met stijf stroo en grootte korrel, welke goed bruikbaar bleek voor de brouwerij.

85. **Hylkema's Recordhaver.** Kweeker: P. J. Hylkema, Mensingeveer. Witte haver, stroo vrij lang, voldoende stijf, korrel wit, niet zeer grof. Productievermogen zeer goed. Nog weinig verbreid. De indruk is in het algemeen wel gunstig, maar het ras kon op de interprovinciale orienteringsproefvelden in 1928 en '29 de Zegehaver niet overtreffen, zoodat de levenskansen van dit ras niet groot zijn.

87. **Kirsche's gele haver.** Kweeker: Dr. A. Kirsche, Trautzschen bij Leipzig. Iets vroeger en Forscher dan Goudenregenhaver. Stroo lang en stevig, korrels niet groot, fijne bast. Opbrengst ongeveer als van Gouden Regen. Dit ras zal mogelijk mettertijd worden afgevoerd.

454. **Dippe's Overwinnaar haver.** Kweeker: Gebr. Dippe, Quedlinburg (Duitschland). Deze, uit Zegehaver geselecteerde haver heeft veel overeenkomst hiermee.

464. **Svalöfs Adelaar haver.** Kweeker: Zweedsche zaaizaadvereeniging te Svalöf. Geelwitte haver met niet lang, zeer stevig stroo, iets later rijp dan Zege, hooge opbrengst van middelmatige kwaliteit.

90. **Mansholt's kortstroo vale capucijner.** — † — Kweeker: dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.). Vroeg, doch vrij lang doorbloeiend, vroeg rijp. Stevig kort stroo. Voor vale capucijners een goede opbrengst aan zaad en stroo, doch beneden die van groene erwten, zoodat de prijs hoog moet zijn om den verbouw rendabel te maken.

Deze heeft dan ook weinig te beteekenen. Gevoelig voor ongunstige weersgesteldheid. Mooie, groote zaden, volgens sommigen wat taai van schil, verliezen bij minder gunstig oogstweer spoedig kleur, ook bij bewaring na het dorschen.

60. **Elsma schokker.** Kweeker: J. P. Wiersma, Leeuwarden. De voorloopige waarnemingen wijzen op een hoog productievermogen. Het zaad is iets kleiner dan dat van Mansholt's schokker. Aangezien de kweeker geen zaad in den handel brengt, kan dit ras zich niet verbreiden en zal het afgevoerd moeten worden.

323. **Waalsche boon Adrie.** Kweeker: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de Plantenveredeling van de Friesche Mij. van Landbouw, Leeuwarden. Hooger opbrengend dan het landras, boonen vol en mooi van grootte.

447. **Bierumer Waalsche boon.** Kweeker: U. Wiersema, Bierum (Gr.). Meeropbrengend dan het landras, zaad misschien iets kleiner, hoog H.L.-gewicht.

424. **Mimi duiveboon.** — † — Kweeker: het I.v.P., Wageningen. Gelijkmatic gewas. Nogal klein, vrij rond, behoortlijk gelijkmatic zaad; goede opbrengst.

433. **Niki duiveboon.** — † — Kweeker: N. Koppes, Anna-Paulowna. Gelijkmatic, mooi, blank, tamelijk rond zaad; goede opbrengst.

63. **Major bruine boon.** — † — Kweeker: prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Voortkweeker: A. Sinke, Kloetinge. Gelijkmatic loofontwikkeling, onder normale omstandigheden zonder ranken; boon groot, bol, laat rijp.

325. **Bella vlas.** Kweeker: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de Friesche Mij. van Landbouw, Leeuwarden. Laat ontwikkelende, witbloem stam van groote lengte en goede opbrengst, iets slap. Vatbaar voor roest. Goede stroo-opbrengst en -kwaliteit. Laatrijp, wat in sommige gevallen (bij verbouw op bletenland en bij lichte aantasting door vlasbrand) een voordeel kan zijn. Aangezien andere rassen van denzelfden kweeker de overhand schijnen te zullen krijgen, is het niet zeker dat Bella gehandhaafd zal worden.

328. **Concordia-vlas.** Kweeker: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de Fr.M.v.L., Leeuwarden. Vroegrijpe, witbloeiende stam uit het Friesche landras, weinig vatbaar voor roest; iets kort, maar stevig; goede zaad- en stroo-opbrengst.

456. **Kistemaker's Volhouden karwij.** Kweeker: P. Kistemaker, Kolhorn. Forscher en iets later rijp dan het landras, zaad iets grover, beter opbrengst.

322. **Albion aardappel.** — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Witvleezige, duurzame, groote ovale, schubbig knol, weinig kriel en poters, rijping tusschen Eigenheimer en Thorbecke, knollen gewoonlijk dicht opeen. Zetmeelgehalte aan de lage kant. Resistent tegen wratziekte, andere ziekten tot dusverre weinig; vatbaar voor stippelstreep. Waarschijnlijk geschikt voor export, zetmeelopbrengst goed. Heeft voor de Veenkoloniën beteekenis als betrekkelijk vroegrijp wratziekte-resistent ras.

97. **Monocraat aardappel.** — † — Kweeker: H. B. Veerkamp, Nieuwe Compagnie. Aardappel metforsch, lang, stevig, vroeg ontwikkelend loof, knollen groot, langwerpig, weinig kriel, licht geelvleezig, schil paarsachtig rood. Zeer sterk tegen phytophthora, zoowel wat loof als wat knollen betreft. Weinig virusziekten. Weinig vatbaar voor kringerigheid, wel voor aucubabont. Zeer laat rijp, na Roode Star. Smaak wordt door sommigen, echter niet algemeen, geroemd, ook zelfs op Veenkoloniale gronden. Soms wat losmelig. Neiging tot blauwkleuring der gekookte aardappelen. Opbrengst matig, zetmeelgehalte goed. Wratziektevrij. Heeft weinig terrein veroverd en zal dientengevolge vermoedelijk mettertijd ook van deze lijst verdwijnen.

151. **Robijn aardappel.** — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Hoog opgaand, donker, stengelig loof, dat steeds door licht mozaïek is aangetast. Onvatbaar voor wratziekte, weinig vatbaar voor phytophthora in loof en knol. Vatbaar voor bladrol en kringerigheid. De knollen komen, wat kleur en smaak aangaat, veel met Roode Star overeen, oogen iets ondieper, knollen ronder en grooter. Vleesch iets lichter geel, op schotel iets losser. Zeer laat rijp, hoog zetmeelgehalte, opbrengst in den regel iets beneden Roode Star. Zal vermoedelijk geen blijvende plaats veroveren.

422. **Noordeling aardappel.** — † — Kweeker: G. S. Mulder te Warfsum. Resistent tegen wratziekte. Geelvleezige, vlakooig consumptie-aardappel, vatbaar voor blauw worden, rijpt iets na Bevelander. Weinig vatbaar voor phytophthora, vooral in het loof. Weinig mozaïek, echter tamelijk vatbaar voor bladrol en vrij erg voor stippelstreep, weinig vatbaar voor kringerigheid. Knollen zeer gelijkmatig van grootte, goed gevormd. Zeer hoog zetmeelgehalte, opbrengst tusschen Eigenheimer en Bravo, voor welk laatsgenoemde ras het wellicht in de plaats kan treden.

100. **Parnassia aardappel.*** Kweeker: K. v. Kameke, Streckenthin (Duitschland). Witvleezige, vroeg ontwikkelende fabriksaardappel met rijke loofontwikkeling. Bloeit laat en is vrij laat rijp, na Thorbecke. Het aantal knollen is niet groot, doch ze zijn groot van stuk, met weinig kriel, ovaal, met vrij diepe kiemoogen; duurzaam en bruikbaar voor export. Hoog zetmeelgehalte, goede opbrengst, wratziektevrij, weinig vatbaar voor phytophthora en kringerigheid, soms licht mozaïek. Bij dit ras dient scherp gelet te worden op de raszuiverheid, daar vermenging met andere rassen zeer veelvuldig schijnt voor te komen. Een goed kenmerk vormen de paarsroode bloemen, die algemeen neiging hebben tot het vormen van een dubbele bloemkroon (aan den buitenkant en dicht bij de kelkblaadjes).

428. **Alma aardappel.** — † — Kweeker: P. Sneeuw, leeraar aan de Rijkslandbouwwinterschool te Veendam. Lichtgeelvleezige, vrij goed opbrengende aardappel met hoog zetmeelgehalte; rijpingstijd iets na Eigenheimer. Matig hoog, gesloten, lichtgroen loof; knollen meestal klein en onregelmatig. Wratziektevrij, weinig resistent tegen kringerigheid. Zal vermoedelijk geen blijvende plaats veroveren.

429. **Bato aardappel.** — † — Kweeker: P. Sneeuw, leeraar aan de Rijkslandbouwwinterschool te Veendam. Lichtgeelvleezige aardappel, rijpingstijd iets na Thorbecke. Mooie, stevige loofontwikkeling met groote bladeren. Knollen regelmatig, platrond, dicht bij den stam. Onvatbaar voor wratziekte; weinig gevoelig voor degeneratieziekten, wel echter voor zwartbeenigheid. Goed zetmeelgehalte, doch de opbrengst laat iets te wenschen over, waardoor het ras als fabriksaardappel niet recht kan concurreeren. De levenskansen van dit ras hangen af van de vraag of zijn smaak bevalen zal.

344. **Populair aardappel.** — † — Kweeker: G. Veenhuizen, Sappemeer. Zeer laatrijpe, geelvleezige, goed opbrengende aardappel met hoog zetmeelgehalte. Loof hoog, gesloten, donkergroen, met forsche, bruinroode stengels. Knollen rond, roodbont, vrij vlakkoogig, lastig te rooien. Goede kookkwaliteit en smaak, goede duurzaamheid. Onvatbaar voor wratziekte en met groote resistentie tegen kringerig-

* Hoewel dit ras in 1927 naar rubriek D werd overgebracht omdat het als fabriksaardappel niet tegen de Thorbecke scheen te kunnen concurreeren, meenen kenners toch dat het nogmaals beproefd kan worden, omdat na selectie door sommigen goede resultaten met den verbouw zijn verkregen; grootere uitbreiding laat echter nog op zich wachten, zoodat het mogelijk wederom moet afgevoerd worden.

heid en phytophthora in het blad. Erg vatbaar voor bladrol en voor doorwassen. Groote pootafstand wordt aanbevolen. Ook van dit ras staat niet vast dat het zich handhaven zal. Het is resistent tegen roodrot.

148. Ideaal aardappel. — † — Kweekster: G. Veenhuizen, Sappemeer. Is na Eersteling de vroegste geelvleezige aardappel; iets zekerder opbrengend. Geschikt om met bloemkool te worden geplant. Zoolang niet volgroeid een zeer mooie aardappel met goeden smaak. Als de aardappel volgroeid is en er veel regen valt, barsten de knollen nogai eens, vooral in den zonneschijn, wat ook moeilijkheden geeft bij den uitvoer. Eenigszins vatbaar voor wratziekte; weinig last van virusziekten, holle knollen komen nogal eens voor.

434. Hollandia aardappel. Kweekster: R. J. de Vroome, Boven-Smilde. Geelvleezige, middelvroege consumptie-aardappel met tamelijk goeden smaak met flink, opgaand loof. Mogelijk ook geschikt voor export. De tamelijk vlakke knollen zijn groot, doch worden niet gemakkelijk hol en zitten dicht bij elkaar. Onvatbaar voor wratziekte; het loof wordt, meer dan de knollen, door phytophthora aangetast; resistentie tegen kringerigheid goed.

461. Friso aardappel. — † — Kweekster: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de Friesche Mij. van Landbouw, Leeuwarden. Geelvleezige, wratziekte-vrije consumptie-aardappel, mogelijk geschikt om de Bravo te vervangen. Rijpt tusschen Eigenheimer en Roode Star, talrijke goed gevormde, kleine, gemakkelijk rooibare knollen. Opbrengst en smaak goed, vermoedelijk meer geschikt voor klei- dan voor zandgrond. Vatbaar voor kringerigheid. Gebruik van kleine pots en groote standruimte bij flinke bemesting wordt aanbevolen.

462. Furore aardappel. — † — Kweekster: Dr. J. C. Dorst, consulent v. d. plantenveredeling bij de Fr.M.v.L. Wratziekte vrije, goed gevormde roodschillige geelvleezige consumptie-aardappel. Eerder rijp dan Roode Star. Vatbaar voor phytophthora.

445. Smaragd groenkraag voederbiet * (tot heden genaamd groote witte groenkraag sel. Roodzoon). Kweekster: Fa. P. Rood & Zoon, Bovenkarspel. Niet zeer gelijkvormige, witvleezige groenkraagbiet, iets kort van vorm met vrij stomp worteleinde; tamelijk vertakt, vleesch vast; het forsche, opgaande loof is wat onegaal. Heeft nogal neiging tot het vormen van schieters. Gehaltegroep 16.

* Zie voor voederbieten ook pagina 31/32.

163. **Ovana-voederbiet.*** Kweker: Gustav Jaensch, Gr. Möringen, Duitschland. Korte, dikke witte groenkraagbiet met spitsen voet; egaal model, eenige schieters. Vleesch vast en iets geelachtig. Loof mooi en flink ontwikkeld. Gehaltegroep 16.

446. **Capros voederbiet** (vroeger genaamd Rosakraag). Kweker: Fa. Zwaan en van der Molen, Voorburg (Zh.). Witte, lange, spitspuntige biet met licht- tot donkerrose kop en eenigszins onregelmatig, nogal fijn loof. Wortel half in den grond, tamelijk uniform, vleesch wit en vrij vast. Eenige schieters. Gehaltegroep 16.

458. **Groeningia voederbiet.** Kweker: N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda. Lange groenkraag met spitsen voet. Kleur van schil en vleesch wit; vleesch vrij vast. Hoewel niet diep in den grond, root de biet niet zeer gemakkelijk. Weinig schieters. Gehaltegroep 16.

457. **Roode Durana voederbiet.** Kweker: Terra's Saatzuchtwerf, Duitschland. Roode, tamelijk lange spitspuntige biet met roodgeringd, grofvezelig, vrij vast vleesch. Root lastig door nogal veel vertakking en diepe groei. Gehaltegroep 16.

321. **Peragis voederbiet.** Kweker: Fa. Rabbethge & Giesecke, Klein-Wanzleben, Duitschland. Langwerpig, ronde, paarsachtig roode biet met eenige neiging tot insnoering; goed rooibaar. Kop breed, voet stomp; vleesch vrij vast, soms rood aangelopen. Loof mooi, egaal, plat. Gehaltegroep 14.

320. **Teutonia-voederbiet.** Kweker: Gustav Jaensch, Gr. Möringen, Duitschland. Iets kleine, korte, geel- tot oranjekleurige Barresvorm met vrij spitsen voet. Geelachtig, tamelijk vast vleesch, iets laat rijp; vrij fors loof; weinig schieters. Gehaltegroep 14.

459. **Statua voederbiet** (de kweker bracht dit ras vroeger onder den naam Veredelde gele Eckendorfer Zwaanmolen in den handel). Kweker: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg (Zh.). Vrij uniforme, korte, dikke Eckendorfer. Kleur lichtgeel, vleesch wit en vrij grof. Stompe voet, niet veel schieters. Gehaltegroep 14.

448. **Hautana voederbiet.** Kweker: A. v. d. Have, Kapelle bij Goes. Niet zeer uniforme, zeer korte dikke, vrijwel bolvormige Eckendorfer met meestal wat grove kop en stompen voet. Kleur geel tot oranje, vleesch vast; nogal schieters. Gehaltegroep 14.

441. **Barres Strijnö VI voederbiet.** — † — Kweker: R. Nielsen Kold, Strijnö (Denemarken). Geel- tot oranjekleurige, ovale, niet zeer regelmatig gevormde biet met half spitsen voet en tamelijk vast,

* Zie voor voederbieten ook pagina 31/32.

wit vleesch. Vroegrijpend. Zeer gemakkelijk te rooien. Flink ontwikkelend loof; zeer weinig schieters. Gehaltegroep 12.

442. **Agrolis voederbiet** * (oude naam: Barres Sludstrup sel. Zwaanmolen). Kweeker: Fa. Zwaan en van der Molen, Voorburg (Zh.). Niet zeer uniforme geel- tot oranjekeurige, langwerpige, van onder iets toegespitste Barresbiet; vleesch iets geelachtig en vrij vast. Gehaltegroep 12.

449. **Bruëlis voederbiet**. Kweeker: A. v. d. Have, Kapelle bij Goes. Sterk varieerende, Barresvormige biet met spitsen voet; tamelijk vast, wit vleesch en oranjegele schil. Loof Barresachtig, vrij sterk ontwikkeld en hoog opgaand. Gehaltegroep 12.

444. **Topaas voederbiet** (oude naam: gele Eckendorfer sel. Roodzoon). Kweeker: Fa. P. Rood en Zoon, Bovenkarspel. Lichtgeel- tot oranjekeurige, vrij onegaal gevormde, matig groote biet met iets geelachtig, vrij grof vleesch en vrij veel loof, neiging tot doorschieten. Gehaltegroep 12.

460. **Roodde Askania voederbiet**. Kweeker: Terra's Saatzuchtwerf, Deutschland. Tamelijk gelijkvormige, zeer ondiep wortelende, gemakkelijk rooibare Eckendorferachtige biet. Kleur van de schil rood, weinig vertakt; stompe voet, eenige schieters. Vleesch roodgeringd, iets grof. Gehaltegroep 12.

451. **Virginia paardetandmaïs**. Laatrijp, zeer krachtige ontwikkeling; verdraagt veel droogte. Het vochtgehalte is hoog, wat een bezwaar heet voor silage. Groote opbrengst.

452. **Gelber Badischer Landmaïs**. Middelvroeg rijpend ras met hooger drogestof gehalte, doch aanzienlijk kleiner opbrengst dan de vorige.

453. **Maïs Jaune des Landes**. Kweeker: Fa. Vilmorin-Andrieux, Verrières-le-Buisson (Frankrijk). Dit ras is zeer vroegrijp en heeft een hoog drogestofgehalte. De indruk in 1929 was vrij goed, maar van denzelfden kweeker bestaat een meer voor ons land geschikt ras, waarmee in 1930 opnieuw proeven worden gedaan.

305. **Z & de W Hollandia Westerwoldsch raaigras**. Kweeker: N.V. Zwaan & de Wiljes Zaadteelt en Zaadhandel, Scheemda. Bladrijk, vroeg ontwikkelend.

306. **Z & de W Hollandia hoog zwenkgras**. Kweeker als boven. Bladrijk en laatbloeiend.

307. **Z & de W. Hollandia Engelsch raaigras**. Kweeker als boven. Bladrijk, laat in de aar schietend.

* Zie voor voederbieten ook pagina 31/32.

D. Van de lijst afgevoerde rassen.

	Jaar, waarin 't ras in de Rl. afgevoerd gepl. werd.	Jaar, waarin 't ras afgevoerd werd.	Rubriek v/h. ras bij de afv.
4. Mansholt's Witte Dikkop I tarwe	1924	1925	A
29. Svalöf's Pantser II tarwe	1924	1925	A
84. Strube's Schlanstedter zomertarwe	1925	1926	C
76. Strube's Dikkop tarwe	1925	1927	C
3. I.v.P.'s Millioen III tarwe	1924	1928	A
43. I.v.P.'s Matador tarwe	1924	1928	B
77. Strube's General van Stocken tarwe	1925	1928	C
47. Svalöf's Pantser III tarwe	1924	1928	B
48. Svalöf's Riddertarwe	1924	1928	C
80. Weibull's Standardtarwe	1925	1928	C
6. Mansholt's Japhet zomertarwe	1924	1929	A
78. Hylkema's Victoriatarwe	1925	1930	B
158. Svalöf's Kroontarwe	1926	1930	C
50. Heil's Frankengerst	1924	1927	C
52. I.v.P.'s H × C wintergerst	1924	1927	B
11. Svalöf's Zwanenhalsgerst	1924	1927	A
51. I.v.P.'s Germania zomergerst	1924	1928	B
9. Meyer's Bocumer wintergerst	1924	1929	A
55. Sperling's Buhlendorfer rogge	1924	1928	B
54. Svalöf's Pantserrogge	1924	1928	B
57. Svalöf's Kroonhaver	1924	1925	B
58. Svalöf's Grootmogol haver	1924	1926	B
56. Svalöf's Koningshaver	1924	1926	B
86. von Lochow's gele haver	1924	1927	C
59. von Lochow's gele haver 9a	1925	1927	C
75. Hylkema's Triumphhaver	1925	1928	C
83. I.v.P.'s van Cittershaver	1925	1929	C
112. Weibull's Echo haver	1926	1930	C
62. I.v.P.'s Lugduna tuinboon	1924	1925	B
92. v. Lochow's blauwbloei vlas stam 7	1925	1927	C
106. I.v.P.'s Gruno vlas	1925	1929	C
64. I.v.P.'s Vada koolzaad	1924	1928	B
65. Dr. Zijlstra's Zaadhoudende karwij	1924	1927	B
66. I.v.P.'s Albion gele mosterd	1924	1929	B
67. I.v.P.'s Zaza blauwmaanzaad	1924	1930	B
99. Veenhuizen's Element aardappel	1925	1926	C
101. de Vroome's Trenetria aardappel	1925	1927	C
35. Veenhuizen's Bravo aardappel	1924	1930	A
70. Veenhuizen's Kampioen aardappel	1924	1930	B
98. Veenhuizen's Energie aardappel	1925	1930	C

Overzicht der eigenschappen in tabelvorm.

In de volgende tabellen wordt getracht de voornaamste eigenschappen in cijfers uit te drukken. Deze cijfers hebben vooral een vergelijkende beteekenis.

Een hoog cijfer beteekent in 't algemeen goed, lang, vroeg, enz.; men zie verder de toelichtingen, die bij elk tabelletje gegeven zijn.

AARDAPPELTABEL.

Regel 1	: K = klei; Z = zand; V = dalgrond (veenkoloniaal); Hoofdletter = veel verbouwd; letters in volgorde van belangrijkheid.
„ 2, 3, 15, 16 en 17	: 10 = zeer goed; 1 = zeer slecht.
„ 4	: 10 = zeer vroeg; 1 = zeer laat.
„ 5 en 7	: 10 = zeer groot; 1 = zeer klein.
„ 6	: 10 = zeer dicht om den stam; 1 = zeer verspreid.
„ 8	: 10 = zeer veel poters en kriel in het veld-gewas.
„ 9	: 1 = rond; 6 = ovaal; 10 = lang.
„ 10	: w = wit; g = geel; b = blauw; r = rood; p = paars; l = licht; s = schubbig.
„ 11	: 10 = geel; 1 = wit.
„ 12	: 10 = zeer vlak; 1 = zeer diep.
„ 13 en 14	: 10 = zeer hoog; 1 = zeer laag.
„ 18	: letters in volgorde van belangrijkheid; C = consumptie; F = fabriek; E = export.
„ 19—34	: 10 = zeer resistent; 1 = zeer vatbaar.

In regel 20, 21 en 22 (bladrol, licht mozaïek en grof mozaïek) is door een * achter het cijfer aangegeven, dat de ziekte schadelijk is; door twee ** achter het cijfer, dat de ziekte de plant zeer sterk beschadigt.

AARDAPPELS

(Voor de beteekenis der cijfers
zie vorige bladzijde.)

	Albion	Alma	Alpha	Bato	Bevelander	Bintje	Eersteling	Eigenheim
1. Verbreiding	V	v	ky	v	Kz Kzv	Kzv	Kzv	Kzv
2. Loofontwikkeling	10	8	6	7	8	9	6	8
3. Sterkte van het pootgoed	8	7	8	7	8	6	4	76
4. Vroegrijpheid	6	6	25	3	6	8	9	7
5. Aantal knollen per plant	3	8	46	6	8	6	6	7
6. Verspreiding der knollen	8	6	7	7	9	5	76	7
7. Grootte der knollen	9	5	10	7	76	8	76	7
8. Vernieuwing poters en kriel	4	7	2	6	24	4	56	6
9. Vorm van den knol	6	5	4	5	4	7	8	5
10. Kleur van de schil	ws	gw	gw	gw	lg	gw	g	g
11. Kleur van het vleesch	2	4	5	5	6	6	7	7
12. Diepte van oogen en navel	3	6	86	6	4	9	24	6
13. Opbrengst	9	8	10	7	8	9	76	9
14. Zetmeelgehalte	7	9	80	8	80	3	24	8
15. Duurzaamheid	8	8	8	8	8	7	56	6
16. Smaak	4	4	80	7	80	6	6	86
17. Kookeigenschappen	5	3	6	7	7	5	6	86
18. Bestemming	ef	f	ef	c	C	E	CE	CE
19. Onderzeeërvorming	8	8	9	8	9	8	4	86
20. Bladrol	7**	7	21	6	73	8	75	24
21. Licht mozaïek	8	4	6	6	24	8	62	3*
22. Grof mozaïek	8	5	24*	6	24	7	42	3*
23. Aucubabont	8	8	2	5	8	9	5	8
24. Stippelstreep	5	8	3	7	9	8	2	10
25. Zwartbeenigheid	8	8	2	7	7	6	7	67
26. Rhizoctonia	6	4	6	5	5	5	3	6
27. Phytophthora in het blad	7	7	8	7	8	2	3	5
28. Phytophthora in den knol	9		9		8	6	3	4
29. Aaltjes	5		5		5	5	1	1
30. Wratziekte	10	10	104	10	102	2	12	4
31. Kringerigheid	7	2	2	8	4	8	7	54
32. Blauw worden	8	6	24	7	6	7	6	85
33. Holle knollen	8	8	81	8	91	8	82	74
34. Schurft	6	4	72		72	7	82	52

Resistente tegen

Hollandia	Frise	Furore	Ideaal	Industrie	Jubileum	Monocraa	Noordelin	Parnassia	Populair	Present	Robijn	Rode Sta	Thorbecke	Triumf	Zeeuwsche	blauwe	45
zv	k	kz	zv	KZv	* vz		k	v	zv	kzv	z	Xk	Vz	Vz	KZ		
6	7	8	7	9	9	8	7	9	8/10	7	10	8	8	8	70		
7	8	7	7	8	9	9	76	9	9	6	80	8	7	7	86		
7	6	5	8	46	22	2	6	4	1	8	1	45	4	85	86		
7	8	6	6	7	8	4	80	4	8	6	7	8	56	56	8		
7	7	6	6	6	3	6	6	6	21	3	56	6	7	6	6		
8	5	7	7	34	87	8	6	9	88	6	8	76	9	76	86		
5	8	5	6	5	74	6	75	2	7	5	5	6	24	46	76		
3	4	6	7	4	7	7	6	6	22	4	4	6	8	5	5		
g	lg	lr	g	g	gw	pr	gw	gww	rw	g	rs	r	w	gw	b		
8	8	6	7	6	8	6	6	2	8	7	7	7	2	5	6		
6	7	7	7	4	86	8	86	6	7	6	86	78	3	7	6		
7	8	8	7	88	78	7	78	8	78	7	8	8	10	88	78		
3	7	7	4	56	810	9	810	9	10	4	9	9	810	56	86		
6	7	7	6	8	9	9	8	9	810	7	9	8	88	8	9		
6	8	7	7	80	8	7	810	2	811	8	78	7	26	80	8		
6	8	7	6	6	7	6	6	3	8	7	70	8	4	7	9		
ec	c	c	e	EC	c	c	c	fe	c	ce	cl	C	E	ec	C		
6			6	7	8	8	7	8	8	7	8	9	8	8	8		
8	8	7	7	45	31	8	84	7	82	8	45	88	4	86	76		
5	7	7	8	4	42	8	86	6	84	3	28	4	2	4	45		
6	7	6	8	48	74	8	74	7	76	8	48	65	48	67	6*		
			8	10	5	2	84	7		7	7	5	7	82	10		
8	5		8	8	8	8	2		86	7	810	610	18	10	8		
8			4	6	7	7	74	7	86	6	48	5	6	6	86		
6	6	8	5	5	5	6	6	4	4	4	4	4	4	4	5		
4	8	8	4	6	8	9	84	8	8	3	9	8	7	76	24		
7	8	7	5	6	7	9	82	9	80	6	8	6	84	76	54		
	5	5		1		5	5	5			52	86	82	53	52		
10	10	10	3	4	104	10	106	10	108	7	109	8	42	84	23		
8	5		8	74	84	8	82	6	86	8	4	82	84	84	84		
	7			76	4	3	3	8			7	84	54	5	86		
8			5	72	22	8	82	5	84	8	8	84	84	86	86		
7	7	7	4	72	22	7	70	9	74	4	8	76	72	74	84		

Regel 1, 11, 12, 13 en 19: 10 = zeer goed, 1 = zeer slecht. —
 Regel 4, 5 en 8: 10 = zeer vroeg, 1 = zeer laat. — Regel 6: 10 = zeer bladrijk, 1 = zeer bladarm. — Regel 7: 10 = zeer lang, 1 = zeer kort. —
 Regel 9: 10 = zeer veel korrel tegenover 't stroo. — Regel 10: 10 = zeer groot, 1 = zeer klein. — Regel 14, 15, 16, 17 en 18: 10 = zeer resistent, 1 = zeer vatbaar. — Regel 20: K = klei, Z = zand, V = dalgrond (veenkoloniaal). De letters zijn geplaatst in volgorde van de belangrĳkheid van den verbouw

H A V E R

	Gele (Kitsche's)	Gouden Regen (Svaljof's)	Mansholt's Haver I	Mansholt's Haver IIB	Mansholt's Haver III	Orion II (Svaljof's)	President (Zwarte)	Record (Hylkema's)	Schlanstedter (Strube's)	Ster (Svaljof's)	Zege (Svaljof's)
1. Mogelijkheid v. laat zaaien	6 ⁵	6	5	5 ⁵	5	4	6	6	4	4	5
4. Vroegheid v. bedekken v. d. grond	7 ⁵	7	7	6 ⁵	6	7 ⁵	9 ⁵	7 ⁵	7	7 ⁵	7 ⁵
5. Vroegheid van doorschieten	8	7	7 ⁵	7	6	8 ⁵	9	7	7	7 ⁵	6 ⁵
6. Bladrijksdom	7	7	7 ⁵	7 ⁵	6 ⁵	8 ⁵	8	7 ⁵	7	8	8
7. Lengte stroo	8	7 ⁵	7	7	7	7	6 ⁵	8	8 ⁵	7	8
8. Vroegrijpheid	7 ⁵	8	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	9	10	6	6	7 ⁵	7
9. Korrel-stroo verhouding	7	7 ⁵	7	7	7 ⁵	7	7	7	7	8	7
10. Grootte van den korrel	7	7	7 ⁵	7 ⁵	8	8	7	8	7 ⁵	8 ⁵	8 ⁵
11. Handelswaarde en kwaliteit	8	8	7	7	8	7	7	8	8	8	8
12. Opbrengst aan korrel	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	8	8	7 ⁵	7	8	8 ⁵	8 ⁵	8
13. " " stroo	7 ⁵	7 ⁵	8	8	7 ⁵	7 ⁵	7	8	8	7	8 ⁵
14. uitval korrel	6 ⁵	7	7	7	8	6 ⁵	5	7 ⁵	7 ⁵	8	7
15. Resis- tentie doorwassen	7 ⁵	7	7	8	8 ⁵	7	5	7	8	8	8
16. legeren	6 ⁵	6 ⁵	7	7	8	7	5	7 ⁵	7	7 ⁵	6 ⁵
17. roest											
18. stuifbrand											
19. Geschiktheid als dekrucht	8	8	8	6	8	8	7 ⁵	6	7	7 ⁵	6
20. Bodem	z	zk	zk	Kz	K	vkz	Vz	k	k	kz	KZV

ROGGE

GERST

Regel 1, 2, 3, 11, 12 en 13: 10 = zeer goed, 1 = zeer slecht. —
 Regel 4, 5 en 8: 10 = zeer vroeg, 1 = zeer laat. — Regel 6: 10 = zeer bladrijk, 1 = zeer bladarm. — Regel 7: 10 = zeer lang 1 = zeer kort. —
 Regel 9: 10 = zeer veel korrel tegenover 't stroo. — Regel 10: 10 = zeer groot, 1 = zeer klein. — Regel 14, 15, 16, 17, 18, 21 en 22: 10 = zeer resistent, 1 = zeer vatbaar.

1. Mogelijkheid v. laat zaaien
2. " v. voorjaarszaai
3. Wintervastheid
4. Vroegheid v. bedekken v. d. grond
5. " " doorschieten
6. Bladrijkhed
7. Lengte stroo
8. Vroegrijpheid
9. Korrel-stroo-verhouding
10. Korrelgrootte
11. Handelswaarde en kwaliteit
12. Korrelopbrengst
13. Stroo-opbrengst
14. legeren
15. uitval korrel
16. Resis- schot
17. tentie roest
18. tegen stuifbrand
21. roggeaaltje
22. strepenziekte

Winter

Zomer

Otersumsche	Petkuser winter	Staal (Kirsche's)	Petkuser zomer	Fletumer	Mansholt's II	Vindicat	Bigo	Goudgerst (Svalöf's)	Min. Ruys	Princesse (Svalöf's)	Zege (Svalöf's)
Kroon											
9	9	9	8	4	4	5	7 ⁵	7	5 ⁵	6	6
4	4	4	10	6	8	6	10	10	10	10	10
8	8 ⁵	9	5	8	8	7	4	4	4	4	4
7	8	7 ⁵	7	8	8	8 ⁵	8 ⁵	9	7 ⁵	9	8 ⁵
7 ⁵	9	8	6	8	8	8	7 ⁵	8	6	7	7 ⁵
7 ⁵	7	8	7	7	8	8	9	6	8	8 ⁵	8
7 ⁵	8	8	7	6	7	7	8	6	8	7 ⁵	7 ⁵
8	8 ⁵	8	6	9	8	8 ⁵	7 ⁵	8	6 ⁵	7	7 ⁵
8	7	8	7 ⁵	8	7	7 ⁵	7	9	8	7 ⁵	7 ⁵
8	7	8 ⁵	7	7	7	7 ⁵	7	6	8 ⁵	8	7
8	8	9	8	6 ⁵	6 ⁵	6 ⁵	5 ⁵	7	8	8 ⁵	8
8	7	9	7	8	8	8 ⁵	8 ⁵	9	7 ⁵	8 ⁵	8
7 ⁵	8	7 ⁵	7	7	7 ⁵	7 ⁵	8 ⁵	7	7 ⁵	8	7 ⁵
8 ⁵	6	8	7 ⁵	6	6 ⁵	7	6	6 ⁵	6	5	5 ⁵
8	9	8	8	8	8	8	9	7	6 ⁵	8 ⁵	8
7	8	7	7	9	9	9	9	9	8 ⁵	8 ⁵	8 ⁵
8	8	8	7	7	7	6	6	5	7	6	5
4	9	4	4	7	7 ⁵	7	6	7	6	7	7
4	4	4	4	8	8	8	5	7	8	9	6

Regel 1 en 7: 10 = zeer vroeg, 1 = zeer laat. — Regel 2: 10 = zeer lang, 1 = zeer kort. — Regel 3, 6, 9, 10, 11 en 12: 10 = zeer goed, 1 = zeer slecht. — Regel 4: 10 = zeer hoog, 1 = zeer laag. — Regel 5: 10 = zeer groot, 1 = zeer klein. — Regel 8: 10 = zeer veel stroo t.o.v. het zaad. — Regel 13, 14, 15 en 16: 10 = zeer resistent, 1 = zeer vatbaar.

VLAS

	Almenum	Blenda	Excelllo	Herkules	Texala	Alba	Bella	Concordia	Concurrent
1. Vroegheid v. ontwikk. i. h. voorjaar	8	8	8	8	8	8	6	7 ⁵	7 ⁵
2. Lengte stroo	7 ⁵	7 ⁵	8	3	8	7 ⁵	9	8	8
3. Kwaliteit stroo	8	8 ⁵	8	8	8	7 ⁵	7 ⁵	8 ⁵	8
4. Hoogte van vertakking	7 ⁵	8	6 ⁵	8 ⁵	8 ⁵	8	7 ⁵	8	8
5. Mate van vertakking	7 ⁵	8	7	8	8	7	7	8	8
6. Gelijkmatigheid	8	8	5	6	8	9	8	8 ⁵	8 ⁵
7. Vroegrijpheid	8	7 ⁵	8 ⁵	8	8	8	6	7 ⁵	7 ⁵
8. Verhouding stroo: zaad	8	9	8 ⁵	8 ⁵	8	7 ⁵	8	7 ⁵	7 ⁵
9. Opbrengst aan stroo	7 ⁵	8	8	8	8	8	9	8	8 ⁵
10. Vezelgehalte	9	9	7 ⁵	8	8 ⁵	7	6 ⁵	8	9
11. Kwaliteit van den vezel	8	8 ⁵	7 ⁵	7	8 ⁵	7 ⁵	7 ⁵	8	8 ⁵
12. Opbrengst aan zaad	7	6	6	6 ⁵	6 ⁵	7 ⁵	7	8	7 ⁵
13. brand	4 ⁵	6	5 ⁵	5 ⁵	5	6	7 ⁵	7	7
14. Resis- tentie	6	7 ⁵	8	7 ⁵	7 ⁵	7	6	7 ⁵	7
15. botrytis tegen	8	6	8	8	7	6		7	7
16. legeren	6 ⁵	7 ⁵	5	7 ⁵	8	7	6	8	7 ⁵

Blauwbloei

Witbloei

Inhoudsopgave.

K = Kweeker, Vk = Voortkweeker, Vm = Vermeerderaar. Alleen de vaste vermeerderaars voor een bepaald ras zijn vermeld. Dr. Mansholt en Ir. C. Koopman hebben eenige vermeerderaars in hun naaste omgeving, die telkens wisselende gewassen vermeerderen. A = Handelaar, Importeur, Agent enz. Vet gedrukt zijn de namen van hen, die origineel zaad of pootgoed verkoopen.

AARDAPPELS.

A 31	Eersteling. K onbekend	21
A 32	Eigenheimer †. K, Vm en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	21
A 33	Zeeuwsche blauwe. K. onbekend	21
A 34	Industrie. K en A: Modrow te Gwisdzyń (Pruisen)	22
A 36	Thorbecke †. K en A: G. Veenhuizen te Sappemeer. (zie *)	22
A 37	Rode Star †. K, Vm en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	23
A 69	Triumf †. K, Vm en A: H. B. Veerkamp, Nieuwe Compagnie	23
B 68	Bintje. K: K. L. de Vries te Suameer	29
B 94	Alpha. K: Dr. J. C. Dorst, consultant voor de plantenveredeling v. d. F. Mij. v. Landbouw. A: Z. P. C. te Leeuwarden	30
B 95	Bevelander †. K: F. de Groene, Selectiechef bij de Maatschappij de Wilhelminapolder bij Goes. Vm en A: Mij. Wilhelminapolder bij Goes	30

* De heer Veenhuizen overleed in het voorjaar van 1930. De voortzetting van zijn werk op het Centraal Veenkoloniaal proefveld van den Veenkolonialen Boerenbond is nog niet definitief geregeld. Voorloopig is zijn zaak voortgezet door zijn zoons A. en B. Veenhuizen te Sappemeer. De vermeerdering der verschillende rassen geschiedde in 1930 op contract op verschillende bedrijven in de Veenkoloniën en in het kleigebied der provincie Groningen.

B 341	Jubileum †. K, Vm en A: G. Veenhuizen te Sappemeer.*)	31
B 149	Present †. K en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	31
C 322	Albion †. K en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	37
C 97	Monocraat †. K, Vm en A: H. B. Veerkamp te Nieuwe Compagnie	37
C 151	Robijn †. K en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	37
C 422	Noordeling †. K, Vm en A: G. S. Mulder te Warffum	37
C 100	Parnassia. K en A: K. v. Kameke te Streckenthin	38
C 428	Alma †. K: P. Sneeuw, leeraar a. d. Rijkslandbouwwinterschool te Veendam. Vm: Proefboerderij v. d. V.B.B. te Borgercompagnie. A: Veenkoloniale Boerenbond (V.B.B.) te Veendam	38
C 429	Bato †. K, Vm en A als van Alma	38
C 344	Populair †. K en A: G. Veenhuizen te Sappemeer (zie *)	38
C 148	Ideaal †. K, Vm en A: G. Veenhuizen te Sappemeer *)	39
C 434	Hollandia. K en A: R. J. de Vroome te Boven-Smilde	39
C 461	Friso †. Vm: D. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling der F.M.v. Landb. A: Z.P.C. te Leeuwarden	39
C 462	Furore †. K. Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling der F.M.v. Landb. A: Z.P.C. te Leeuwarden	39
D 101	Trenctria	42
D 99	Element	42
D 35	Bravo	42
D 70	Kampioen	42
D 98	Energie	42
	Tabel van afstamming enz. der aardappelrassen	7 en 8
	Tabel van eenige eigenschappen der aardappelrassen	43-45

BIETEN.

B 72	Kirsche's Ideal Voederbiet. K: Dr. A. Kirsche te Trautzschen bij Leipzig, Duitschland. A: fa. Wed. G. Eggink te Doesburg	32
B 152	Eureka groenkraag biet †. K, Vm en A: Fa. D. J. v. d. Have te Kapelle bij Goes	32
B 443	Productiva voederbiet. K en A: fa. Zwaan en de Wijjes, Scheemda (Gr.)	33

C 445	Smaragd voederbiet sel. Roodzoon. K en A: N.V. P. Rood en zoon te Bovenkarspel	39
C 163	Ovana voederbiet. K: Gustav Jaensch te Gr. Möringen, Duitschland. A: Fa. J. Joordens te Venlo-Blerick	40
C 446	Capros voederbiet. K en A: N.V. Zwaan en van der Molen te Voorburg (Z.-H)	40
C 458	Groningia voederbiet. K en A: N.V. Zwaan en De Wiljes te Scheemda	40
C 321	Peragis voederbiet. K: Peragis Saatzucht G. m. b. H. te Berlijn op het bedrijf te Klein Wanzleben. A: Fa. G. Goyarts & Zonen te Roosendaal (N.-Br.)	40
C 457	Roode Durana voederbiet. K: Terra's Saatzuchtwirtschaft Duitschland. A: fa. Vreeken-van Namen, Dordrecht	40
C 320	Teutonia voederbiet. K: Gustav Jaensch te Gr. Möringen, Duitschland. A: Fa. J. Joordens te Venlo-Blerick	40
C 441	Barres Strynø VI voederbiet +. K. R. Nielsen Kold te Strynø, Denemarken. Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	40
C 459	Statua voederbiet. K en A: N.V. Zwaan en van der Molen te Voorburg (Z.-H.)	40
C 448	Hautara voederbiet. K en A: fa. D. J. v. d. Have te Kapelle bij Goes	40
C 442	Agrolis voederbiet. K en A: N.V. Zwaan en van der Molen te Voorburg (Z.-H.)	41
C 449	Bruëlis voederbiet. K en A: Fa. D. J. v. d. Have te Kapelle bij Goes	41
C 444	Topaas voederbiet. K: Terra's Saatzuchtwirtschaft. K en A: Fa. P. Rood en Zoon te Bovenkarspel	41
C 460	Roode Askania voederbiet. K: Terra's Saatzuchtwirtschaft. A: fa. Vreeken-van Namen, Dordrecht	41
	Resultaten van den „Voederbieten-wedstrijd”	34 en 35
	Tabel afstamming enz. van de voederbieten-rassen	8 en 9
	Tabel van eenige eigenschappen der voederbieten-rassen	35

BLAUWMAANZAAD.

B 162	Mansholt's blauwmaanzaad †. K, Vm en A: Dr. R. J. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	29
D 67	Zaza blauwmaanzaad	42
	Tabel van afstamming enz. blauwmaanzaad	9

BOONEN.

A 24	Waalsche boon (landras)	20
A 25	Mansholt's wierboon †. K: J. H. Mansholt. Vk, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	20
A 26	Paardeboon (landras)	20
A 27	Duiveboon (landras)	20
B 302	Aka bruine boon †. K, Vm en A: Ir. C. Koopman te Zierikzee	28
B 303	Beka bruine boon †. K, Vm en A: Ir. C. Koopman te Zierikzee	28
B 304	Ceka bruine boon †. K, Vm en A: Ir. C. Koopman te Zierikzee. Vm: P. Krepel te Bruinisse; J. Koopman, J. Onderdijk te Zierikzee	28
C 323	Waalsche boon Adrie. K: Dr. J. C. Derst, consulent voor de plantenveredeling bij de Fr. Mij. v. Landbouw te Leeuwarden. A: Z.P.C., dir. J. Bekius te Leeuwarden	36
C 447	Blerumer Waalsche boon. K, Vm en A: U. Wiersema te Bierum (Gr.)	36
C 424	Mimi duiveboon †. K: het I. v. P. te Wageningen. Vm: N. Koppes te Wieringerwaard. A: Zaaizaadtelersvereen. Z.A.P. te Anna Paulowna	36
C 433	Niki duiveboon †. K en Vm: N. Koppes te Wieringerwaard. A: Zaaizaadtelersvereeniging Z.A.P. te Anna Paulowna	36
C 63	Major bruine boon †. K: Prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Vk, Vm en A: A. Sinke te Kloetinge	36
D 62	Lugduna tuinboon	42
	Tabel van afstamming enz. der boonrassen	9

ERWTEN.

A 21	Mansholt's kortstroo groene erwt †. K: J. H. Mansholt. Vk, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder	19
A 22	Mansholt's gekruiste extra korte groene erwt †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	19
A 156	Hylkema's Unica erwt †. K: P. J. Hylkema te Mensingewe- weer. Vm: N.V. Mensingewe- Maarslag. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum te Groningen	19
A 23	Mansholt's kortstroo schokkererwt †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	19
A 106	Koopman's Glory schokkererwt †. K, Vm en A: Ir. C. Koopman te Zierikzee. Vm: J. Koopman te Zierikzee	20
B 61	Mansholt's Fletumer rozijnerwt †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	28
B 430	Mansholt's plukerwt †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mans- holt te Westpolder (Gr.)	28
C 90	Mansholt's kortstroo vale capucijner †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	35
C 60	Elsma schokkererwt. K: J. P. Wiersma te Leeuwarden. Vm: Ypey-Wiersma, Elsma-State te Ferwerd	36
	Tabel van de afstamming enz. der erwtenrassen	9 en 10
	Tabel van eenige eigenschappen der erwtenrassen	50

GERST.

A 7	Mansholt's Fletumer wintergerst †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	16
A 8	Mansholt's wintergerst II †. K: J. H. Mansholt. Vk, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	16
A 53	Vindicat wintergerst †. K: het I. v. P te Wageningen. Vm en A: M. J. Zandt, Kweekbedrijf, Roodeschool	16
A 10	Svalöf's Goudgerst †. K: Zweedsche zaaizaadvereeni- Svalöf. Vm: Zweedsche zaaizaadmaatschappij, Sva- löf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	16
A 12	Svalöf's Princessegerst †. Als A 10	17
B 160	Bigo zomergerst †. K: Ir. C. Stevens, Rijkslandbouw- consulent te Goes. Vk, Vm en A: A. Dommis te Big- gekerke. Vm: Abr. Janse te Biggekerke	26

B 450	Svalöf's Princessegerst II. K, Vm en A als van C 138 .	26
C 73	Minister Ruys zomergerst †. K: het I. v. P. te Wageningen. Vm en A: M. J. Zandt, Kweekbedrijf te Roodeschool	35
C 138	Svalöf's Zegegerst. K: Zweedsche Zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche Zaaizaad mij., Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum te Groningen	35
C 167	Spratt Archer zomergerst. K en A: Garton Ltd, Warrington, Engeland	
D 52	H × C wintergerst	42
D 50	Heil's Frankengerst H1	42
D 11	Svalöf's Zwanenhalsgerst	42
D 51	Germania zomergerst	42
D 9	Bocumer wintergerst	42
	Tabel van de afstamming enz. der gerstrassen	10
	Tabel van eenige eigenschappen der gerstrassen	48

GRASSEN.

C 305	Hollandia Westerwoldsch raaigras. K, Vm en A: N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda (Gr.)	41
C 306	Hollandia hoog zwenkgras. K en A: N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda (Gr.)	41
C 307	Hollandia Engelsch raaigras. K en A: N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda (Gr.)	41
	Tabel van de afstamming enz. der grasrassen	10

HAVER.

A 15	Svalöf's Zegehaver †. K: Zweedsche Zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche Zaaizaad mij., Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum te Groningen	17
A 16	Mansholt's haver III †. K: J. H. Mansholt. Vk, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	18
A 17	Mansholt's haver IIb †. K en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	18
A 18	Mansholt's haver I †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt te Westpolder (Gr.)	18
A 19	Svalöf's Goudenregen haver †. K: Zweedsche zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche zaaizaadmij., Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	18

A 20	Zwarte Presidenthaver (landras). In stand gehouden onder contrôle van den V.V.B. A: Veenkoloniale Boerenbond, Veendam	18
B 105	Svalöf's Orionhaver II. K: Zweedsche zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche zaaizaadmij, Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	27
B 84	Strube's Schlanstedter haver. K: F. Strube, Schlanstedt. Vk: Saatuchtwirtschaft Fr. Strube-Schlanstedt, G. m. b. H. A: voor Zuidh.: J. v. d. Heuvel, Numansdorp; voor Zeeland: H. v. Dis, Fijnaart; voor Groningen: B. C. Algra, Stiens	27
B 79	Svalöf's Sterhaver. K: Zweedsche zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche zaaizaadmij, Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	28
C 112	Weibull's Echo haver. K: Dr. W. Weibull, Landskrona (Zweden). A: fa W. Weibull, Landskrona (Zweden)	40
C 85	Hylkema's Recordhaver +. K: P. J. Hylkema, Mensingeweer. Vm: N.V. Mensingeweer-Maarslag. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	35
C 87	Kirsche's gele haver. K: Dr. A. Kirsche, Trautzschen bij Leipzig (Duitschl.)	35
	Svalöf's Adelaar haver. K: Zweedsche zaaizaadvereen. Svalöf. Vm: Zweedsche zaaizaadmij, Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	84
C 454	Dippes Overwinnaar haver. K: Gebr. Dippe, Quedlinburg. A: fa. D. J. van der Have te Kapelle bij Goes	35
D 57	Svalöf's Kroonhaver	42
D 58	Svalöf's Groot Mogolhaver	42
D 56	Svalöf's Koningshaver	42
D 86	v. Lochow's gele haver	42
D 59	v. Lochow's gele haver 9a	42
D 75	Hylkema's Triumphhaver	42
D 83	van Cittershaver	42
D 112	Weibull's Echo haver	42
	Tabel van de afstamming enz. der haverrassen	10 en 11
	Tabel van eenige eigenschappen der haverrassen	47

KANARIEZAAD.

A 74	Premier kanariezaad †. K: Prof. Ir. C. Broekema, Wageningen. Vk, Vm en A: J. Buiskool, Winschoten . . .	19
463	Friesch kanariezaad	10
	Afstamming enz. van Premier kanariezaad	11

KARWIJ.

A 30	Mansholt's karwij †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.)	20
C 456	Kistemaker's Volhouden karwij. K: P. Kistemaker, Kolhorn. A: Zaaizaadtelersvereen. „Waard en Groet”, kolhorn	37
D 65	Zaadhoudende karwij van Dr. Zylstra	42
	Afstamming enz. der karwijrassen	11

KLAVER.

A 41	Roosendaalsche roode klaver †. A: Vereeniging voor den verkoop van echt Roosendaalsch klaverzaad „De Klaverbloem” te Roosendaal (N-Br.)	24
A 42	Limburgsche Maasklaver †. A: Secretariaat Limb. Land en Tuinbouwbond, Landbouwhuis, Roermond	24
A 440	Brabantsche roode klaver	24
A 104	Inlandsche witte klaver	24
	Tabel van de afstamming enz. der klaverrassen	11

KOOLRAPEN.

B 436	Born's Friesche koolraap. K en A: F. H. Born, Berlikum (Fr.)	33
B 437	Aagaat koolraap. K en A: fa. P. Rood en Zoon, Bovenkarspel	33
B 438	Wilhelmsburger koolraap Otoftegaardstam. K: Deensche zaaizaadvereeniging (D.L.F.), Roskilde (Denemarken). A: Hertz' Frökompani, Kopenhagen	33
B 455	Witte van Aubigny. A: fa. Vreeken-van Namen, Dordrecht	33
	Tabel van de afstamming der koolraap-rassen	12

KOOLZAAD.

A 28	Mansholt's Hamburger koolzaad †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.)	20
D 64	Vada koolzaad	42
	Afstamming enz. van Hamburger koolzaad	12

MAIS.

C 451	Virginia-paardetandmaïs	41
C 452	Gelber Badischer Landmaïs. A: Saatstelle der Deutschen Landwirtschafts Gesellschaft (D.L.G.), Berlijn S.W. 11, Dessauerstrasse 14	41
C 453	Maïs Jaune des Landes. K en A: fa Vilmorin-Andrieux et Cie, Verrières-le-Buisson (Frankrijk)	41
	Tabel van de afstamming enz. der maïsrassen	12

MOSTERD.

A 161	Mansholt's gele mosterd †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.)	21
D 66	Albion mosterd	42
	Afstamming enz. van Mansholt's gele mosterd	12

ROGGE.

A 13	von Lochow's Petkuser winterrogge †. K: F. von Lochow, Petkus (Duitschland). Vk: Kommanditgesellschaft F. von Lochow, Petkus (Duitschland). Vm: A. G. Kröller Jr., Harskamp *. Vm: Mij. v. d. Griendt's Landexploitatie te Griendtsveen; G. Osterhaus, te Neede; H. B. Veerkamp te Nieuwe Compagnie; Dr. Th. Oudemans te Putten (Gld.); Landgoed de Eese te Steenwijk; J. Wolthuis, J. C. Wolthuis te Vroomshoop; J. Bos Kzn. te Wildervank. A: Centraal Bureau uit het Ned. Landbouwcomité, Haringvliet 100, Rotterdam	17
------	---	----

* Deze levert élite zaad af aan de andere vermeerderaars; het stamzaad wordt hem vanuit Petkus geleverd.

A 14	von Lochow's Petkuser zomerrogge. K: F. von Lochow, Petkus (Duitschland). Vk: Kommanditgesellschaft F. von Lochow, Petkus (Duitschland). A: Centraal Bureau uit het Nederlandsch Landbouwcomité, Haringvliet 100, Rotterdam	17
B 88	Kirsche's Staalrogge. K: Dr. A. Kirsche, Trautzschen bij Leipzig	27
B 89	Kroonrogge †. K: W. J. Heemstra, Rijkstuinbouwconulent, Groningen. Vm: Landgoed „Oosthalen” te Hooghalen; J. Witteveen, Dennenoord, Zuidlaren. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen	27
B 300	Ottersumsche rogge †. Vm: J. J. Krebbers, hoeve Vogelensang, Ottersum. A: Limburgsche Land- en Tuinbouwbond (L.L.T.B.), Landbouwhuis, Roermond	27
D 55	Buhlendorfer rogge	42
D 54	Svalöf's Pantserrogge	42
	Tabel van de afstamming enz. der roggerassen	12
	Tabel van eenige eigenschappen der roggegrassen	48

TARWE.

A 1	Wilhelmina tarwe †. K: Prof. dr. L. Broekema, oud-hoogleraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Vk: het I. v. P., Wageningen. Vm en A: Maatschappij de Wilhelminapolder bij Goes; P. Scheele de Putter te Biezeling; Zaaizaadtelersvereniging „Anna Paulowna” (Z.A.P.) te Anna-Paulowna; Zaaizaadtelersvereniging „Waard en Groet” te Kolhorn; M. J. Zandt, Kweekbedrijf te Roodeschol	15
A 2	Imperiaal IIa tarwe †. K: het I. v. P., Wageningen. Vm en A: G. C. v. Balen Blanken te Anna Paulowna	15
A 5	Mansholt's witte dikoptarwe III †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.)	15
A 82	Mansholt's van Hoek zomertarwe †. K, Vm en A: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.)	16

B 44	Algebra tarwe †. K: Prof. dr. L. Broekema, oud-hoog- leeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen; Vk: het I. v. P. te Wageningen. Vm en A: H. L. Vogel te Goedereede en P. Voogd te Goedereede	25
B 45	Emma tarwe †. K: Prof. dr. L. Broekema, oud-hoog- leeraar aan de Landbouwhoogeschool, Wageningen. Vk: het I. v. P., Wageningen. Vm en A: J. P. Bos, Wehe (Gr.)	25
B 46	W × E P tarwe †. K: Prof. dr. L. Broekema, oud-hoog- leeraar aan de Landbouwhoogeschool, Wageningen. Vk: het I. v. P., Wageningen. Vm en A: Mij. de Wil- helminapolder bij Goes	25
B 81	Jacob Cats tarwe †. K: Prof. dr. L. Broekema, oud- hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool, Wageningen. Vk, Vm en A: Ir. C. Koopman, Zierikzee	25
B 49	Kruisingsangeltarwe †. K: Prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool, Wa- geningen. A: A. v. d. Have, Kapelle bij Goes	26
B 425	Robusta tarwe †. K: Prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wage- ningen. Vm: J. Slis Dzn. te Middelharnis. H. van Iwaarden, Wolfaartsdijk. A. A. van der Have, Kapelle bij Goes	25
B 113	Krafft's Siegerländer tarwe. K: C. Krafft, Buir (Duitsch- land). A: Saatstelle des Rheinischen Bauernvereins, Altenbergerstrasse 12, Keulen	26
C 312	Trifoliumtarwe. K en A: Deensche Zaadteeltmaatschap- pij (Dansk Frøavls Kompagni) „Trifolium”, Kopen- hagen. A: P. Vinkers, Scheemda	34
C 159	Wageningen tarwe †. K: Prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool te Wageningen. Vm: J. H. Onderdijk te Colijnsplaat; C. Gebuis te Middelharnis. A: A. v. d. Have, Kapelle bij Goes	34

C 301	Waard en Groet tarwe †. K: Ir. S. Smeling, directeur der rijkslandbouwwinterschool te Schagen. Vm: J. Blaauwboer, Kolhorn. Vk en A: Zaaizaadtelersveren. „Waard en Groet” te Kolhorn	34
C 118	Batauwe tarwe †. K: I. v. P., Wageningen. Vm en A	34
C 119	Concurrent tarwe †. K: I. v. P., Wageningen. Vm en A	34
C 308	Svalöf's Staaltarwe. K: Zweedsche zaaizaadver. Svalöf	34
D 4	Mansholt's witte dikkop tarwe I	42
D 29	Svalöf's Pantser II tarwe	42
D 84	Strube's Schlanstedter zomertarwe	42
D 76	Strube's Dikkoptarwe	42
D 43	Matadortarwe	42
D 3	Millioen III tarwe	42
D 77	Strube's General v. Stockentarwe	42
D 47	Svalöf's Pantser III tarwe	42
D 48	Svalöf's Riddertarwe	42
D 80	Weibull's Standardtarwe	42
D 6	Mansholt's Japhet zomertarwe	42
D 78	Hylkema's Victoria tarwe	42
D 158	Svalöf's kroontarwe	42
	Taabel van de afstamming, enz. der tarwerassen	12 en 13
	Tabel van eenige eigenschappen der tarwerassen	49

UIEN.

A 423	Peryka-ui. K en A: Ir. C. Koopman, Zierikzee	33
	Afstamming enz. van de Peryka-ui	13

VLAS.

B 93	Alba vlas. K: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling van de Fr.M.v.L., Leeuwarden. A: de Z.P.C., directeur J. Bekius, Leeuwarden	28
B 109	Almenum vlas †. K, Vm en A: Fa. W. C. Postma, Harlingen	29
B 153	Hylkema's Excello vlas †. K: P. J. Hylkema, Mensinge-weer-Maarslag. A: N.V. Landbouwbureau M. Wier-sum, Groningen	29

B 310	Svalöf's Herkules vlas. K: Zweedsche Zaaizaadvereen., Svalöf. Vm: Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen . . .	29
B 311	Svalöf's Blenda vlas. K: Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. Vm: Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. A: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen . . .	29
B 309	Texala vlas +. K: het I.v.P., Wageningen. Vm en A: Maatschappij de Wilhelminapolder bij Goes; M. J. Zandt, kweekbedrijf te Roodeschool . . .	29
B 330	Concurrent vlas. K: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de Friesche Mij. v. L., Leeuwarden. A: de Z.P.C., directeur J. Bekius, Leeuwarden . . .	36
C 325	Bella vlas. K: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling van de Fr.M.v.L., Leeuwarden. A: de Z.P.C., directeur J. Bekius, Leeuwarden . . .	36
C 328	Concordia vlas. K: Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling van de Fr.M.v.L., Leeuwarden. A: de Z.P.C., directeur J. Bekius, Leeuwarden . . .	36
D 92	v. Lochow's blauwbloei vlas stam 7 . . .	42
D 106	Gruno vlas . . .	42
	Tabel van de afstamming, enz. der vlasrassen . . .	14
	Tabel van eenige eigenschappen der vlasrassen . . .	50

WIKKEN.

A 91	Negro-wikken. K en A: Ir. C. Koopman, Zierikzee . . .	20
	Afstamming, enz. der Negro-wikken . . .	14

INSTITUUT VOOR PLANTENVEREDELING
VERBONDEN AAN DE
LANDBOUW HOOGESCHOOL TE WAGENINGEN

1930 ZEVENDE 1930
BESCHRIJVENDE RASSENLIJST,

OPGEMAAKT INGEVOLGE DE BESCHIKKING VAN DEN
MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN EN LAND-
BOUW VAN 21 OCTOBER 1924, DIRECTIE VAN DEN
LANDBOUW, NO. 2151, 1E AFDELING

SUPPLEMENT
GRASSEN

Dit supplement is verkrijgbaar bij de
N.V. Drukkerij en Uitgeverij Leiter-Nypels te Maastricht tegen in-
zending van f 0.05 (postgiron. 37754), zoolang de voorraad strekt.

Het kennen der grassen vormt den grondslag voor 'n meer intensieve weidecultuur!

Koopt daarom:

ONZE WEIDEGRASSEN, bouw, voortplanting, herkennen, beschrijving der grassen, die in onze wei- en hooilanden voorkomen, en de aanleg van blijvend grasland, door M. Kramer te Leeuwarden, den Nederlandschen grasland-specialist, versierd met 142 afbeeldingen naar foto's en teekeningen. Is het eerste volledige boek over dit onderwerp in een land, waar meer dan de helft der landbouwers leeft van graslandcultuur! Er is op het gebied van graslandverbetering zóó, dat dit meer opbrengt, nog enorm veel te doen. Dit standaardwerk is in de geheele vakpers uitstekend beoordeeld en kan iederen graslandbezitter een grondslag geven van de voor hem noodzakelijke kennis. De prijs bedraagt voor het keurig gebonden en rijk geïllustreerde werk f 4, terwijl de correspondenten van het Instituut voor Plantenveredeling het bij bestelling vóór 1 April a.s. kunnen koopen voor slechts f 2.25.

Ook de weideboer heeft om zijn bedrijf te moderniseeren behoefte aan een handboek

Koopt daarom:

HET WEIDEBEDRIJF. Een leerboek voor het landbouwonderwijs en tevens handboek voor den weideboer door M. Kramer, leeraar aan de Rijkslandbouwwinterschool te Leeuwarden. In dit met vele afbeeldingen naar foto's en teekeningen versierde leer- en handboek worden o.a. behandeld: levensleer der grassen; herkennen der voornaamste grassen; mededeelingen omtrent groei en voortbrengend vermogen; weidekruiden; waarde der weidegrassen als voeder; bemesting en verzorging der graslanden; hooien en inkuilen; doelmatig gebruik van het grasland; eischen, aan den waterstand te stellen en aanleg en verbeteren van het grasland. Het telt 190 pagina's met 67 afbeeldingen en kost f 2, sterk gecartonneerd f 2.25, terwijl wij dit onlangs verschenen werk aan de correspondenten van het Instituut voor Plantenveredeling bij bestelling vóór 1 April leveren voor f 1.75 en gecartonneerd voor f 2. In dit werk zijn alle nieuwere inzichten inzake weidebedrijf verwerkt. Het geeft een volledige handleiding voor hen, die van graslandcultuur leven moeten.

Dus voor f 4 (resp. f 4.25) de beide boeken franco thuis na ontvangst v. postwissel of girobillet (n. 37754) aan N.V. Leiter-Nypels, Maastricht.

GRASSEN.

Doel van de opname van eenige der voornaamste grassen in de rassenlijst is tweërlei. In de eerste plaats om hen, die grassen voor den aanleg van tijdelijk of blijvend groenland gebruiken, eenige vingerwijzing te geven; in de tweede plaats om de teelt van zaad van grassen van goede hoedanigheid te bevorderen.

Uiteraard kan in deze lijst geen verhandeling over den aanleg van grasland en de daarbij aan te bevelen mengsels voorkomen. Hier-voor moet ik naar speciale verhandelingen (o.a. van Rauwerda en van Kramer) en voor 't overige naar de adviezen der Rijkslandbouw-consulenten verwijzen. Ik wil hier volstaan met de opmerking, dat niet alleen het grasmengsel dat men bezigt van belang is, maar evenzeer de grondsoort, de conditie van den grond (ontwatering, kalktoestand) en de bemesting, alsook de behandeling van het gewas. Hetzelfde gras kan bij verschillende bodemtoestanden zeer in productievermogen, smakelijkheid en voedzaamheid verschillen. Bij de bepaling van het mengsel houde men voor oogen, dat dit voldoende veelzijdigheid moet bezitten, gelijken moet op het mengsel, dat in naburige, goede graslanden wordt aangetroffen, niet te dun (liefst machinaal) gezaaid moet worden, en voor blijvend grasland geen zaden moet bevatten van twijfelachtige waarde. Het is voorts van belang, dat gelet wordt op de herkomst van het zaad. De variabiliteit bij de grassen is veel grooter dan bij de akkerbouwgewassen. Van elke soort zijn zoowel goede als minder goede en zelfs slechte landrassen in den handel en de laatste vinden maar al te vaak aftrek, doordat ze goedkooper kunnen worden geleverd of mooier van uiterlijk zijn.

Aangezien grasland gewoonlijk lange jaren moet liggen, trachte men niet op de kosten van het zaad te sparen. Dit is zuinigheid, die de wijsheid bedriegt. Liever dan minderwaardige rassen te nemen zaai men van de gewenschte dure soorten iets minder. Wanneer men tevens zorg draagt voor een goede bodemstructuur, ruime bemesting en doelmatige beweiding, zullen ze toch allicht nog voldoende tot hun recht komen.

Waar hier van „rassen” gesproken wordt, hebben we niet te doen met zuivere lijnen, maar met min of meer heterogene populaties, veelal als „landras” gewonnen of in het wild verzameld. Daarnaast komen gaandeweg meer en meer gekweekte rassen in den handel, die men voor bepaalde gewenschte eigenschappen zooveel mogelijk zuiver heeft trachten te maken.

Zonder twijfel is dit de goede manier en in Denemarken bijv., waar men veel kunstweide aanlegt, en sedert langen tijd proeven met grassen heeft genomen, worden de gekweekte rassen, ondanks het duurdere zaad, op groote schaal gebruikt. De practijk ziet hier het voordeel van in. Bij ons te lande zijn we nog lang niet zoo ver, en we zullen ook niet zoover komen, zoolang bij aankoop van zaad geen herkomst wordt vermeld of gevraagd, en behalve op de prijs, hoogstens op kiemkracht en botanische zuiverheid wordt gelet. Veel van het aangeboden zaad is afkomstig uit verre landen, ja uit Amerika en Australië. Het kan daarom toevallig wel practijkwaarde hebben, maar dit moet eerst overtuigend blijken. In 't algemeen is overal gebleken, dat men steeds de beste resultaten krijgt met zaad dat van ouder tot ouder in het land zelf gegroeid is. Hoe verder men van huis komt, hoe kleiner de kans wordt, dat het geïmporteerde zaad tegen het inlandsche kan concurreeren. Wel wat de prijs of wat de kiemkracht of het toilet van het zaad betreft, maar niet inzake het eenige punt waar het op aankomt: het gewas, dat er uit groeit. Daarom, vraagt, evenals bij klaverzaad, in de eerste plaats zaad van inlandsche origine. Is dit er niet, neem dan zoo mogelijk zaad, dat in een overeenkomstig klimaat is gewonnen: Scandinavisch, Schotsch, Iersch, Noord-Duitsch, Noord-Fransch landras of goede selecties daaruit. Gebruikt alleen zaad van verder gelegen streken wanneer bewezen is, dat ook dit hier te lande goed voldoet.

Wie inlandsch zaad eischt, bevordert bovendien de teelt er van. Maar de teelt in Nederland moet dan ook steunen op Nederlandsch elite- of stamzaad of althans zaad van zeer vertrouwde buitenlandse origine. Geen vermeerdering dus van willekeurig buitenlandsch zaad op Nederlandschen bodem.

In onderstaand overzicht worden de voornaamste eigenschappen der meest voorkomende grassen vermeld en over de herkomst een

en ander medegedeeld, met opgave van de mij bekende adressen, waar men zaad van bepaalde herkomst verkrijgen kan. **Wie bij den aankoop van graszaad opgave van de herkomst verlangt, bevordert een nationaal belang.**

De beschrijvingen van de rassen zijn nog grootendeels gebaseerd op opgaven van de kweekers en importeurs, in 't algemeen acht ik ze echter wel juist. Enkele der genoemde Nederlandsche selecties worden nog slechts op beperkte schaal verbouwd, zoodat er niet altijd veel zaad van verkrijgbaar is. In de toekomst zal gestreefd worden naar onpartijdige vergelijking, en voortdurend houd ik me aanbevolen voor mededeeling van ervaringen, die in de practijk worden opgedaan.

De directeur van het Instituut
voor Plantenveredeling,

C. BROEKEMA.

ENGELSCHE RAAIGRAS (*Lolium perenne*), is een hoofdbestanddeel van vele onzer oude weilanden en verdient een plaats in elk mengsel. Sterk uitstoeiend, vroeg ontwikkelend onder-gras. Hoewel geen uitloopers vormend, toch door sterke uitstoeiing gunstig voor zodevorming. Verdraagt beweiding uitstekend, minder goed het laat maaien. Wordt soms hard, vooral bij vochtgebrek en op nieuwe graslanden met gebrek aan stikstof. Heeft van strenge winters te lijden, verlangt een middelmatigen vochtigheidstoestand en vasten bodem, is dankbaar voor gier en voor bemesting. Vormt in pas ingezaaid land en ook in droge jaren weinig ondergras, doch is in normale gevallen een hoofdbestanddeel van de naweide.

Zaad is afkomstig uit West-Europa en soms uit N. Zeeland, laatstgecomend zaad kan, evenmin als Argentijnsch, worden aanbevolen.

Het Schotsch en Iersch zaad heeft een goede naam, hoewel de kiemkracht soms te wenschen overlaat en het gewas meer roest vertoont dan het Deensche (Lundbaek stam) en Svalöfs Victoria. Het laatstgenoemde kweekproduct is voor weiland iets grof doch schiet nog iets later in aar dan het Deensche, beide zijn overigens goede rassen. Hetzelfde kan ook gezegd worden van eenige in Duitschland gekweekte rassen, o.a. v. Lembkes Weidelgras, dat vooral vroeg ontwikkelt. Ook wordt een weidetype gekweekt door Pattullo, Higgs & Co te Orpington, Kent.

Kwekers en leveranciers.

N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda. Hollandia Engelsch raai-gras. Bladrijk, laat in aar schietend.

A. v. d. Have, Kapelle bij Goos. Selectie uit Lundbaek op bladrijdom en roestresistentie. Ook import van orig. Lundbaek, Victoria en Iersch zaad.

Ir. C. Koopman, Zierikzee, Nederlandsche nabouw van Iersch zaad en a.s. herfst ook nabouw Lundbaek en Victoria. Tevens in veredeling inlandsch Engelsch raai.

N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen. Import orig. Svalöfs Victoria.

N.V. Robertus, Winschoten, eveneens **J. Joordens, Venlo** (Blerik). Nederlandsche nabouw Lundbaek.

Barenbrug, Burgers en Co, Arnhem. In Nederland verzameld land-ras (soms tijds verkrijgbaar). Import van origine echt Iersch en Deensch zaad.

ITALIAANSCH RAAIGRAS (*Lolium Italicum* = multiflorum) wordt soms in grasmengsels opgenomen; kan zich echter in blijvend grasland niet handhaven. Aan te bevelen voor kunstweide. Forsch, vroeg, smakelijk maaigras, polvormend, weinig wintervast.

In ons land wordt veelal **WESTERWOLDSCH RAAIGRAS** (*Lolium It. Westerwoldicum*) geteeld en verhandeld. Dit gras is als afzonderlijk landras te beschouwen; het ontwikkelt vlugger dan Italiaansch en is daardoor minder geschikt om onder zomergraan te worden uitgezaaid. Wel echter kan het zelf als dekplant worden gebezigd bij den aanleg van blijvend grasland; het is minder bladrijk dan Italiaansch en overwegend eenjarig. Zeer dankbaar voor stikstof.

Behalve in ons eigen land wordt het zaad ook geteeld in Ierland, Frankrijk, Denemarken en Nieuw-Zeeland. Het Noord-Fransche zaad, hoewel niet steeds voldoende zuiver, heeft een goede reputatie door vlugge ontwikkeling en bladrijkheid. De Deensche Tystofte-stam komt hiermede ongeveer op één lijn. Van het Iersche zaad laat de kiemkracht wel eens te wenschen over, ook is dit ras niet ontvatbaar voor roest. Nieuw-Zeelandsch zaad kan niet worden aanbevolen. Door de Oldenburgsche Saatzuchtgesellschaft wordt een tusschen-vorm tusschen Engelsch en Italiaansch raaigras gekweekt, die eenige jaren achtereen gemaaid kan worden en voor beproeving op kunstweide kan worden aanbevolen (Oldenburgsch raaigras).

Kweekers en importeurs.

N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda. Hollandia Westerwoldsch raaigras. Vlug, productief, goede nagroei, weinig roest.

Ir. C. Koopman te Zierikzee. Eigen teelt Westerwoldsch raaigras. Selectie A. v. d. Have te Kapelle bij Goes, uit inlandsch Westerwoldsch landras. Bladrijk, productief, levert goede kwaliteit hooi.

N.V. Zwaan en de Wiljes. Hollandia Italiaansch raaigras. Geselecteerd op vlugge ontwikkeling, bladrijkheid, resistentie tegen roest en lange levensduur.

Selectie A. v. d. Have, Kapelle bij Goes uit Tystofte stam (Italiaansch). Geselecteerd op bladrijkheid en roestresistentie.

N.V. J. L. Robertus, Winschoten en eveneens J. Joordens te Venlo (Blerik). Nederlandsche nabouw van Tystofte (Italiaansch).

TIMOTHEE (*Phleum pratense*). — Vrij laat bloeiend, wintervast polvormend bovengras; beter geschikt voor maaien (ook 2e snede) dan weiden. Behoort thuis op humeuze vruchtbare gronden, is goed

bestand tegen vocht en tegen overstrooming, ook tegen droogte, doch wordt dan spoedig hard, wat ook voorkomt in de herfstweide. Verdraagt ook schaduw.

Hoewel Noord-Amerika (Iowa, Minnesota, Illinois, Ohio, S.-Dakota, Idaho, Wisconsin) dit zaad in groote hoeveelheden van zeer goede kwaliteit exporteert, is de teelt ook algemeen in Middel-Europa, waar gewoonlijk minder hooge zuiverheid wordt bereikt. Aanmerkelijke rasverschillen tusschen Deensch zaad en dat uit de noordelijke staten van N. Amerika zijn niet geconstateerd. Met Poolsch zaad zijn minder gunstige ervaringen opgedaan. Zoowel Svalöf als enkele Duitsche en Poolse kweekers hebben veredeling beproefd. De resultaten schijnen gunstig te zijn.

N.V. Landbouwbureau M. Wiersum te Groningen importeert orig. Svalöfs Gloria Timothee.

Ir. C. Koopman te Zierikzee kan in het najaar aanbieden nabouw Svalöfs Gloria Timothee.

VELDBEEMDGRAS (*Poa pratensis*). — Komt in beste weilanden geregeld voor als smakelijk, onderaardsche uitloopers vormend ondergras. Vormt een mooie zode, doch slaat bij uitzaai niet gemakkelijk aan. Verlangt eenigszins losse (zandige) niet te vochtige bodem. Meer weide- dan maaigras, langzame nagroei, verdraagt schaduw en redelijk droogte, waardoor het soms veld wint op ruw beemdgras; geen overstrooming.

De Vereenigde Staten vormen het groote productiegebied. Zaad uit Missouri verdient vermoedelijk de voorkeur boven dat uit Kentucky. * Poolse en Duitsche kweekers (o.a. te Weißenstephan en de Kölnische Gutsverwaltung) trachten veredeling tot stand te brengen, mogelijk met succes.

In Nederland wordt door A. v. d. Have te Kapelle bij Goes Amerikaansch materiaal vermeerderd onder selectie.

Ir. C. Koopman te Zierikzee heeft inlandsch materiaal in selectie.

RUW BEEMDGRAS (*Poa trivialis*). — Voornaam bestanddeel van vele oude weiden. Iets later en hooger opschietend dan *Poa pratensis*, verdraagt meer vocht en minder droogte, stelt hooger eischen

* *Poa pratensis* wordt in den handel wel als „Kentucky blue grass” betiteld. Zaad uit Missouri wordt vaak verhandeld als K. Blue grass, Missouri grown. Niet te verwarren met „Canadian blue grass” (*Poa compressa*).

aan de vruchtbaarheid van den grond. Ontwikkelt zich zeer sterk in hooiland bij zware stikstofbemesting. Geschikt voor zware klei en voor laagveen. Verdraagt maaïen en zoo noodig eenige schaduw. Zodevormend door bovengrondse uitloopers, iets geneigd tot legeren waarbij andere grassen worden beschadigd.

Terwijl in Centraal Europa hier en daar zaad in het wild verzameld en ook gekweekt wordt (Randowbrucher gem. Rispengras) is Denemarken het belangrijkste productieland. Sutton (Reading) kweekt een weidetype van dit gras.

A. v. d. Have te Kapelle bij Goes selecteert het Deensch landras op donker en veel blad.

Beemdvossestaart (*Alopecurus pratensis*). * — Productief, poldoch ook uitloopervormend maaigras, dankbaar voor bemesting en aanvankelijk gaarne gegeten. Op goede rivierklei- en laagveengronden geregeld aangetroffen en gewaardeerd, o.a. door groote resistentie tegen vocht, wordt het door sommigen als minderwaardig beschouwd, zoodat inzaai niet kan worden aanbevolen, tenzij men over goed inheemsch zaad beschikt. Voor kortstondige kunstweide minder geschikt, aangezien het te laat tot ontwikkeling komt. Eenmaal gevestigd, ontwikkelt het zich vlug, zoodat vroeg gemaaid kan worden. Het gras verlangt vocht, doch neigt tot legeren, kan dan rotten en andere grassen verstikken, verovert soms, eenmaal gevestigd, een aanzienlijke plaats in het bestand.

Het zaad is voornamelijk van Finschen oorsprong. Ook in Duitschland bestaan enkele kweekers.

A. van der Have te Kapelle bij Goes is met selectie begonnen.

Fiorin of wit struisgras (*Agrostis alba* (stolonifera)). — Laat ontwikkeld, op vochtige gronden een viltige zode vormend, en daarom daar niet gaarne gezien; in passende omstandigheden tamelijk malsch gras, dat het meest in de naweide tot zijn recht komt. Het verdraagt beter weiden dan maaïen en kan tegen schaduw.

Komt hoofdzakelijk uit Noord-Amerika (Illinois), wordt ook in Zuid-Duitschland in het wild verzameld. In Beieren hebben enkele kweekers, o.a. von Schmieder te Steinach, getracht een meer kruipende vorm te isoleeren, wat eenig succes schijnt te hebben gehad. Het N. Amerikaansche zaad is niet gelijkwaardig met de hier in het wild voorkomende vorm. Meermalen is Amerikaansch zaad bedrie-

* Niet te verwarren met de geknikte vossestaart (*Alopecurus geniculatus*) en met *Alopecurus agrestis*, die beslist minderwaardig zijn.

gelijk onder Duitsche naam in den handel gebracht. Het meeste handelszaad vormt geen uitloopers.

Kweekers en importeurs.

De Firma Barenbrug Burgers te Arnhem is bereid Duitsch zaad van bekende origine aan te bieden, doch beveelt het niet aan voor weidegras. Wel komt het door haar aangeboden Amerikaansche zaad h. i. daarvoor in aanmerking.

B. van Engelen te Vlijmen vermeerdert zaad van in het wild verzameld inlandsch materiaal. (Ook A. v. d. Have, Kapelle bij Goes).

Fransch raaigras (*Avena Arrhenatherum elatior*). — Tamelijk vroeg, bossenvormend maaigras, dat beweiding slecht verdraagt. Dankbaar voor bemesting, levert dan goede nagroei; vrij goed bestand tegen droogte. Komt voor goede (kalkhoudende) zandgronden in aanmerking. Wordt overigens, o.a. in Zeeland ook in oude graslanden (slootkanten) aangetroffen en door sommigen als een slecht en hard gras misprezen.

Het zaad wordt voornamelijk in Frankrijk (Allier, Puy de Dome) verzameld, komt in geringe hoeveelheden uit Oostenrijk, Slowakije en Duitschland, waar o.a. Weihestephan, Lembke en Kofahl selectie hebben toegepast. Ook in Amerika (Virginie, Carolina, Tennessee) worden kleine hoeveelheden geteeld.

GOUDHAVER (*Avena (Trisetum) flavescens*). — Alleen in onze Zuidelijke provinciën van belang, vertoont in verschillende opzichten gelijkenis met Fransch raaigras; lijdt zoowel door overvloedig vocht als door droogte. Hoewel gaarne gezien (mogelijk in verband met de eischen, die dit gras aan den kalktoestand stelt) is het slechts matig productief, doch smakelijk en voedzaam.

Het zaad komt hoofdzakelijk uit Frankrijk; wordt ook gekweekt te Weihestephan en Steinach.

B. van Engelen te Vlijmen teelt zaad van in het wild verzameld inlandsch materiaal onder den naam **Brabantia Goudhaver**.

KAMGRAS (*Cynosurus cristatus*). — Vlakke pollen vormend ondergras, dat vrij goed droogte verdraagt maar zich thuis voelt op vochthoudende gronden; laat ontwikkelend (2e snede). Wordt, vooral op klei, gewoonlijk tot de goede, maar niet zeer productieve weidegrassen gerekend, verdraagt schaduw. Het vee versmaadt de zaadragende halmen, waardoor het gras gelegenheid vindt zich uit te

zaaien en een te groote verbreiding kan krijgen in steeds geweide stukken.

Ierland en Nieuw Zeeland zijn de groote zaadleveranciers. Ook in Nederland wordt zaad verzameld. Hoewel het Iersche en inlandsche zaad minder mooi van uiterlijk is, geniet het in Engeland toch eenige voorkeur. Hier te lande en in Duitschland zijn sommige kenners van dezelfde meening. Het N.-Zeelandsch zaad gaat soms sterk in kiemkracht achteruit.

De Firma Barenbrug, Burgers en Co te Arnhem beschikt soms over inlandsch zaad, dat op blijvend weiland is verzameld.

A. v. d. Have te Kapelle bij Goes selecteert landras op bladrijkeheid en verzamelt inlandsch zaad in de Maasstreek.

Ir. C. Koopman te Zierikzee heeft inlandsch materiaal in selectie.

Kropaar (*Dactylis glomerata*). — Op niet te droge en niet te stijve gronden, grof, fors, productief bovengras, dat dichte pollen vormt, die versmaad worden door het vee en soms gaan rotten, waardoor omringende planten worden geschaad. Hoewel in goede boomgaarden veel voorkomend, niet aan te bevelen voor uitzaai in blijvend grasland. Voor kunstweiden zeer geschikt mits in combinatie met andere snelgroeiende grassen. Goed bestand tegen droogte en kou, niet tegen overmaat van water. Goede nagroei.

Zoo wel in Duitschland (kweekers o.a. Schwietke, Kofahl, Schröder, Weihenstephan, Mahndorf e.a.) als in Denemarken (Lyngby, Tystofte Olsgaard) en Zweden (Eslöf) worden veredelde stammen gekweekt, die hier te lande een goeden indruk maken, vooral de Deensche. Deze stammen vormen minder bossen. Het Fransche zaad is veelal zeer onzuiver, Amerikaansch zaad (Kentucky, Indiana, Ohio, Tennessee, Virginia), Australisch en Nieuw-Zeelandsch staan als gewas achter bij de Europeesche stammen, waarvan nog genoemd worden Zwitsersch en Hongaarsch landras. Ook Canada levert dit zaad.

Nederlandsch zaad.

Barenbrug, Burgers en Co te Arnhem: in Nederland verzameld landras, ook origine-echt Deensch en Duitsch zaad.

De Ned. Heide Maatschappij vermeerderd een stam van de L.H.S. te Wageningen.

N.V. Robertus, Winschoten, produceert Nederlandsche nabouw van Olsgaard stam.

BEEMDLANGBLOEM (*Festuca pratensis*). — Matig vroeg ontwikkeld, productief, lang doch niet diep in den herfst doorgroeiend, bossenvormend bovengras, dat vrij vochtigen grond ver-

langt en onvoldoenden kalktoestand tot zekere hoogte verdraagt. Op laagveengronden zeer gewild. Vooral maai- doch ook weidegras, dat gaarne wordt gegeten.

Denemarken levert een goed ras (Lyngby), vrij bladrijk en met weinig roest, terwijl het Amerikaansche landras (Kansas) hier te lande veel roest vertoont, wat in nog sterker mate het geval is met Nieuw-Zeelandsch, dat dan ook weinig meer wordt geïmporteerd. Enkele Poolsche en Duitsche kweekers houden zich met veredeling bezig.

Nederlandsch zaad.

N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda vermeerderen sedert lange jaren dit gras, aanvankelijk Lyngby stam, thans min of meer als inheemsch te beschouwen.

A. v. d. Have te Kapelle bij Goes vermeerdert in Nederland een selectie uit de Lyngby stam.

J. Joordens te Venlo (Blerik) en eveneens N.V. Robertus te Winschoten telen in Nederland nabouw Lyngby stam.

Barenbrug, Burgers en Co te Arnhem kan somtijds aanbieden in Nederland verzameld landras. Bovendien origine-echt Amerikaansch en Deensch zaad.

Ir. C. Koopman te Zierikzee: Nederlandsche nabouw van Duitsch zaad, komende herfst ook nabouw Weißenstephaner en Lyngby zaad; in de toekomst selectie uit inlandsch materiaal.

ROOD ZWENKGRAS (*Festuca rubra*). — Vrij vroeg ontwikkelend, losse zoden vormend ondergras met weinig nagroei. Wordt op kleigronden tot de minder goede grassen gerekend, doch kan op humeuze en venige zandgronden als weidegras goede diensten bewijzen. Ook op zilte gronden is het op zijn plaats (maritime vorm). Op droge zandgronden is het te hard en wordt het door het vee vermaad. Wintervast, verdraagt jaarlijks maaien en ook vocht.

Terwijl Nieuw-Zeeland de hoofdproducent is, verdienen de Duitsche veredelde uitloopervormende stammen (von Schmieder, Weißenstephan), die een meer zodevormend karakter bezitten, evenals het inlandsche ras, alle aandacht. Het Duitsche handelszaad is vaak gemengd met hard zwenk- of met schapegras.

Nederlandsch zaad.

„Hollandia” rood zwenkgras van de N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda is een stamselectie uit zaad I.v.P. Kruipende, smalbladige,

ondergrasvorm, minder vatbaar voor roest en iets vlugger ontwikkelend dan soortgelijke Duitsche selecties.

N.V. Robertus te Winschoten produceert **Nederlandsche nabouw van een Duitsche uitloopervormende stam**. Desgelijks **Ir. C. Koopman te Zierikzee** (oogst 1931, Steinacher rood zwenkgras), die tevens met eigen selectie begonnen is.

B. van Engelen te Vlijmen. Selectie uit inlandsch materiaal. Lichtgroen, breed blad, vroeg ontwikkelend met onderaardsche uitloopers, weinig roest. Wordt aangeboden als **Brabantia robusta R. zwenkgras** (ook verkrijgbaar bij A. v. d. Have te Kapelle bij Goes). Bovendien heeft deze kweeker nog een eveneens uit inheemsch materiaal geselecteerde fijn- en donkerbladige selectie, bestemd voor gazons.

De Firma Barenbrug, Burgers en Co te Arnhem vermeerderd een uit **Beieren** afkomstige uitloopervormende stam. Zij acht dit gewas echter, evenals Europeesch florin, minder geschikt voor weidegras dan voor sportvelden e.d.

Hard zwenkgras (Festuca duriuscula).

Door de **N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda** wordt een stam voortgekweekt uit zaad van het I.v.P. onder den naam **Hollandia**.

Donkergroen, fijnbladig, roestvrij gras, geschikt voor lichte gronden en voor gazons.

Hoog zwenkgras (Festuca elatior).

N.V. Zwaan en de Wiljes te Scheemda selecteeren dit gras op bladrijkeid en laat in aar schieten. Het verkregen product schijnt volgens hen minder hard dan het Duitsche landras, en is vrij van roest. Zeer hooge opbrengst doch rietachtig (Reed Fescue).

Fijnbladig schapengras (Festuca ovina tenuifolia).

Hiervan wordt door **B. van Engelen te Vlijmen** een inlandsche stam gekweekt. Niet geschikt voor aanleg van weiden, doch voor fijne gazons. Fijn, donkergroen blad, bestand tegen droogte en tegen schaduw. Wordt aangeboden onder den naam **Brabantia schapengras**.

EIGENSCHAPPEN DER GRASSEN IN TABELVORM.

	<i>Lolium perenne</i>	<i>Lolium Italicum</i>	<i>Phleum pratense</i>	<i>Poa pratensis</i>	<i>Poa trivialis</i>	<i>Alopecurus pratensis</i>	<i>Agrostis alba</i>	<i>Avena elatior</i>	<i>Avena flavescens</i>	<i>Cynosurus cristatus</i>	<i>Dactylis glomerata</i>	<i>Festuca pratensis</i>	<i>Festuca rubra</i>
Onder- of bovengras	0	b	b	0	0	b	0	b	b	0	b	b	0
Zodevorming	6	5	6	9	8	5	7	4	5	6	4	6	7
Wintervastheid	6	4	8	8	8	8	8	6	7	8	8	8	9
Geschikt voor maai	6	9	8	5	6	8	5	8	7	5	8	7	6
„ „ wilde	9	4	6	9	7	5	7	5	5	7	4	7	7
Resistentie tegen droogte	6	6	6	8	7	4	6	8	7	8	8	6	8
„ „ vocht	7	6	7	6	9	9	8	5	5	6	5	8	8
„ „ schaduw	6	—	6	7	5	8	8	7	—	7	8	6	7
Smakelijkheid	7	8	7	9	8	7	6	8	9	6	4	8	6
Opbrengst	7	8	8	6	7	8	5	9	6	6	9	8	6
Vroegheid	8	9	6	7	7	9	5	7	7	6	7	7	7
Nagroei	7	7	7	5	6	6	7	7	7	7	7	8	6

Aangezien niet alles te omschrijven is, heb ik getracht in bovenstaand tabelletje verschillende eigenschappen der voornaamste rassen vergelijkenderwijze weer te geven. Evenals in de beschrijvingen is daarbij getracht het gemiddeld beeld weer te geven, dat inheemsche grassen in goede oude wei- en hooilanden vertoonen. Met „smakelijkheid” wordt bedoeld, dat het vee de grassen meer of minder gaarne afweidt. Het spreekt vanzelf, dat in de verhouding der cijfers belangrijke veranderingen komen wanneer bijv. de ontwatering of de kalktoestand niet in orde is of de bemesting onvoldoende. Ook kunnen grassen van uitheemschen oorsprong een minder gunstig beeld geven dan hier is weergegeven, omgekeerd kunnen goede selecties zich in gunstigen zin er van onderscheiden.

Iedere landbouwer, die met zijn tijd meegaat, moet op de hoogte zijn van de beginselen der erfelijkheidsleer!

Bestelt daarom:

HANDBOEK VOOR FOKKERIJ EN PLANTENTEELT. Een nieuw werk, populair-wetenschappelijk geschreven door **dr. A. L. Hagedoorn**, secretaris der Nederlandsche genetische vereeniging en medewerker van De Veldbode. Op 172 groote pagina's, ruim gedrukt op goed papier, worden in 28 hoofdstukken behandeld de volgende onderwerpen: 1. Voorbericht. 2. Inleiding. 3. Huisdieren en cultuurplanten. 4. Ontwikkeling van plant en dier. 5. Erfelijkheid. 6. De wet van Mendel. 7. Variatie. 8. Zuiverheid. 9. Kruising. 10. Soorten, rassen en variëteiten. 11. Teeltkeuze. 12. Aanpassing van landsoorten en kultuurrassen. 13. Geslachtsvererving. 14. Correlatie. 15. Ziekteresistentie. 16. Intelt en bloedversching. 17. Het maken van nieuwe rassen. 18. Overheidsbemoeiing. 19. Proefstations. 20. Tentoonstellingen en wedstrijden. 21. Proefparing. 22. Verdringingskruising. 23. Vruchtbaarheid. 24. Stamboeken. 25. De teelt van pluimvee. 26. Vegetatief vermeerderde planten. 27. Zelfbestuivende planten. 28. Kruisbestuivende planten. Dit boek is bedoeld als een wegwijzer voor allen, die van dit zeer belangrijke onderdeel der nieuwere landbouwwetenschap een goed inzicht willen verkrijgen. Is geen geleerd, maar een door en door practisch boek. De heer **Bosje**, land- en tuinbouwonderwijzer te Eierland-Texel, schreef ons dezer dagen: „Met bijzonder genoegen heb ik het boek van dr. Hagedoorn gelezen; ik vind het in onze taal het beste boek over erfelijkheidsleer”. De prijs bedraagt f 2, geb. f 3, terwijl wij het aan de correspondenten van het Instituut voor Plantenveredeling bij bestelling vóór 1 April a.s. leveren voor slechts f 150, geb. f 2.50. Aan dien prijs zult ge ongetwijfeld dit keurige boek willen bezitten. Zend nog heden een postwissel aan de uitgeefster, N.V. Leier-Nypels te Maastricht (postgironummer 37754).

Een bedrijf zonder vakblad is als een sch zonder stuurman!

De boer is de kapitein! Maar de richting, waarin bedrijf geleid moet worden, het moment, waarop stuur moet worden omgeworpen, dat en nog veel meer moet de boer halen uit zijn vakblad. Daarom: **LEED DE VELDBODE!** Neemt eens een proefabonnement van 1 Februari tot 1 October a.s. voor slechts f 3.50. Geef als duizenden uwer collega's dit vakblad met voldoening lezen. Ge zult den abonnementsprijs vele malen in bedrijf terugverdienen. Technische en economische kwesties worden wekelijks in De Veldbode behandeld. In talrijke ingezonden stukken geven iedere week landbouwers hun meening over den toestand, over noodzakelijkheid van Regeeringsmaatregelen om landbouw te steunen en vooruit te helpen, enz., enz. Alleen de boer, die De Veldbode leest, blijft volledig de hoogte van wat in binnen- en buitenland op landbouwgebied gebeurt. Neemt daarom een proefabonnement bij N. V. Leiter-Nypels te Maastricht (postgiro 37754). Wie De Veldbode eenmaal leest, wil zijn vak niet meer missen, dat is 't oordeel van duizenden practici.

Leest De Veldbode